

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Tereza Kyselová

MEZINÁRODNÍ OBCHODNÍ ARBITRÁŽ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Dobiáš, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24. června 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne.....

Tereza Kyselová

Poděkování

Velice děkuji JUDr. Petru Dobiášovi, Ph.D. za poskytnutí řady cenných připomínek, rad a osobních konzultací a dále za to, že mě v psaní mé diplomové práce vedl od samého počátku.

Obsah

1.	Úvod.....	1
2.	Pojem mezinárodní obchodní arbitráže.....	2
2.1.	Rozhodčí řízení vs. mezinárodní rozhodčí řízení	2
2.2.	Arbitrabilita sporů.....	4
2.2.1.	Spory týkající se nemovitostí.....	5
2.2.2.	Spory z pracovněprávních vztahů.....	6
2.2.3.	Mezinárodní úprava arbitrability.....	6
2.2.4.	Zahraniční úprava arbitrability	7
3.	Stálé rozhodčí instituce rozhodující spory v oblasti mezinárodní obchodní arbitráže	9
3.1.	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.....	9
3.2.	Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži	13
3.2.1.	Terms of reference (Soupis sporných otázek)	14
3.3.	Mezinárodní rozhodčí soud při Spolkové hospodářské komoře ve Vídni (VIAC)	16
3.4.	Rozhodčí soud Slovenské obchodní a průmyslové komory v Bratislavě.....	17
3.5.	Londýnský soud pro mezinárodní arbitráž (LCIA).....	18
4.	Prameny mezinárodní obchodní arbitráže	21
4.1.	Řády rozhodčích soudů	21
4.2.	Mezinárodní úmluvy.....	22
4.2.1.	Mezinárodní úmluvy mnohostranné	22
4.2.1.1.	Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži	23
4.2.1.2.	Meziamerická úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži („Panamská úmluva“)	23
4.2.1.3.	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů („Newyorská úmluva“).....	24
4.2.1.4.	Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států („Washingtonská úmluva“)	26
4.2.2.	Mezinárodní úmluvy dvoustranné.....	27
4.3.	Vnitrostátní právní předpisy ČR.....	27
4.4.	Vzorový zákon UNCITRAL	29
5.	Rozhodčí řízení	32
5.1.	Výhody a nevýhody rozhodčího řízení.....	32
5.1.1.	Neformálnost a rychlost rozhodčího řízení	32
5.1.2.	Snadná vymahatelnost rozhodčích nálezů	33
5.1.3.	Otázka nákladů rozhodčího řízení	34
5.2.	Druhy rozhodčího řízení	35

5.2.1.	Rozdíl mezi fakultativním a obligatorním rozhodčím řízením.....	35
5.2.2.	Institucionální rozhodčí řízení	35
5.2.2.1.	Obecně.....	35
5.2.2.2.	Průběh	36
5.2.2.3.	Problematika položení předběžné otázky rozhodčím soudem	36
5.2.3.	Rozhodčí řízení ad hoc a jeho průběh.....	38
5.2.4.	Investiční rozhodčí řízení	38
5.3.	Rozhodčí smlouva.....	39
5.3.1.	Definice rozhodčí smlouvy.....	39
5.3.2.	Druhy rozhodčích smluv	39
5.3.2.1.	Smlouva o rozhodci.....	39
5.3.2.2.	Rozhodčí doložka.....	40
5.3.2.3.	Neomezený kompromis	40
5.3.2.4.	Asymetrická rozhodčí doložka	40
5.3.3.	Obsah rozhodčí smlouvy.....	41
5.3.4.	Zánik rozhodčí smlouvy	42
5.3.5.	Separabilita rozhodčí doložky	43
5.3.6.	Neexistence a neplatnost rozhodčí smlouvy.....	44
6.	Rozhodčí nález	45
6.1.	Pojem a náležitosti rozhodčího nálezu.....	45
6.2.	Zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.....	47
7.	Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů	50
8.	Závěr	54

Seznam použitých zkratk

1. Úvod

Běžnou součástí života každého z nás je nepřeberné množství sporů. Ať již půjde o spory osobní či o spory majetkové povahy, každý z nás se snaží takovým sporům předcházet, aby se vyhnul stresu, časovým nebo i finančním ztrátám. Bohužel ne vždy je však metoda prevence stoprocentně spolehlivým způsobem, jak se vyhnout nepříjemnostem vzniklým z nějakého sporu. Z tohoto důvodu bylo tedy nutné najít cesty k řešení sporů nebo k urovnání rozporů. Nejstarším a nejjistějším způsobem urovnávání sporů bylo řešení prostřednictvím obecných soudů. Jelikož však všechno s sebou nese výhody a nevýhody, k obecným soudům se postupně přidávaly nové varianty mimosoudních řešení sporů jako je mediace, conciliace či rozhodčí řízení, které se snažily postihnout nevýhody plynoucí ze soudních řízení.

Rozhodčí řízení je v současné době jedním z nejvyužívanějších alternativních způsobů řešení sporů, který je stále více využíván především v obchodních vztazích obzvláště na poli mezinárodním. Rozhodčí řízení nabízí řadu výhod, díky kterému stále získává na stále větší popularitě. Především bývá často zmiňována jeho rychlost, úspornost a neveřejnost, která je pro mnohé strany sporu velmi zásadním aspektem, neboť chrání jejich spor před medializací a účastí veřejnosti během celého procesu rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení přináší možnost závazných rozhodnutí vydaných rozhodci, které si mohou strany sami zvolit, takže pokud si strany dobře zvolí, dostane se konkrétní spor do rukou právních odborníků pro danou oblast. A dále umožňuje stranám mít kontrolu nad vedením, a vlastní úpravu celého rozhodčího řízení (od výběru jazyka řízení, až po místo sudiště) S velkým rozvojem mezinárodního obchodu vzniká i větší potřeba řešení sporů mezi jednotlivými státy.

Cílem mé diplomové práce je průřezově zpracovat a podchytit nejdůležitější aspekty mezinárodní obchodní arbitráže s ohledem na nejaktuálnější trendy a sporné body v této oblasti. Ve své práci se hodlám zabývat otázkou rozhodčího řízení a následného vydání rozhodčího nálezu, kterému budu věnovat pozornost na konci své práce a rozeberu možnosti, které mohou nastat po vydání rozhodčího nálezu. Velkou pozornost budu dále věnovat vybraným stálým celosvětovým rozhodčím institucím, na kterých mezinárodní obchodní arbitráž prakticky stojí. Bez jejich existence by vývoj rozhodčího řízení pravděpodobně ani nenastal. Při psaní své práce budu používat především metodu deskriptivní. Vybrané části jednotlivých kapitol se pokusím srovnat se zahraniční úpravou s ohledem na nejaktuálnější právní úpravu a ve sporných částech své práce se pokusím dané problémy zanalyzovat a dojít k určitému závěru ohledně daného problému.

2. Pojem mezinárodní obchodní arbitráže

V současné době je rozhodčí řízení jedním z nejvyužívanějších způsobů mimosoudního řešení sporů, jehož obliba vzrostla za posledních 12 let, jak vyplývá ze statistiky RS. V roce 2000 soud řešil 192 sporů. O 12 let později to bylo již o pár tisíc sporů více, a sice 2646 sporů. Přestože RS nabízí možnost řešení mezinárodních sporů, stále mnohonásobně převládá rozhodčí řízení zabývající se pouze vnitrostátními spory.¹

2.1. Rozhodčí řízení vs. mezinárodní rozhodčí řízení

Je důležité odlišit pojem *rozhodčího řízení* od pojmu *mezinárodní rozhodčí řízení*. Rozhodčí řízení lze podle české autorky N. Rozehnalové kvalifikovat například jako dobrovolný způsob řešení sporu, kdy strany postoupí svůj spor nezávislé třetí instituci (rozhodci, rozhodčímu soudu), která po vyřešení sporu vydá závazné a vykonatelné rozhodnutí, tzv. rozhodčí nález. Jinou definici rozhodčího řízení používá zahraniční autor A. Redfern. Podle jeho definice je „rozhodčí řízení soukromoprávní metoda řešení sporu, kterou si strany samy zvolily jako efektivní řešení jejich sporu bez zásahu obecného soudu.“²

V České republice je rozhodčí řízení upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Mezinárodní rozhodčí řízení nebo-li mezinárodní arbitráž je způsob řešení sporů o majetkové nároky, které vznikly z mezinárodního styku, mezi fyzickými či právnickými osobami.³ „Ucelenou definici či systematické konstatování znaků“⁴ tohoto typu řízení však nenajdeme. K rozlišení mezi těmito dvěma typy rozhodčích řízení, nám může pomoci ZRŘ, který v § 1 vymezuje rozhodčí řízení jako „rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci“⁵ a mezinárodní rozhodčí řízení definuje v § 37 jako rozhodčí řízení, jehož „předmětem je vztah s mezinárodním prvkem“.⁶

¹ Srov. statistika sporů RS v letech 2000-2012 [online] [cit. 7.6.2013] dostupné z <http://www.soud.cz/ke-stazeni>.

² Redfern, A.: Law and Practice of International Commercial Arbitration, London: Sweet & Maxwell, 2004.

³ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 57.

⁴ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 58

⁵ ZRŘ, § 1.

⁶ ZRŘ, § 37.

V teorii je možné najít tři kritéria, podle kterých lze odlišit vnitrostátní rozhodčí řízení od rozhodčího řízení mezinárodního.⁷ První mezinárodní prvek se týká objektu rozhodčího řízení nebo-li předmětu sporu. Pokud má tedy spor mezinárodní charakter, nebo vyplývá z mezinárodního obchodu, pak se bude jednat o mezinárodní rozhodčí řízení. Tuto úpravu lze najít například ve Francii dle čl. 1504 francouzského procesního řádu.⁸ Dalším kritériem je otázka subjektu rozhodčího řízení. V tomto případě se bude posuzovat sídlo, bydliště, popřípadě místo podnikání smluvních stran. Tento způsob rozlišení obsahuje například Švýcarská právní úprava.⁹ Posledním kritériem je kombinace obou předešlých znaků. Tento typ lze najít například v Evropské úmluvě, která toto pravidlo stanoví ve svém čl. 1 odst. 1 písm. a),¹⁰ a nebo ve Vzorovém zákoně UNCITRAL.¹¹

Mezinárodní povahu může rozhodčí řízení získat jako povahu absolutní nebo povahu relativní. O absolutní mezinárodní prvek půjde, pokud bude rozhodčí řízení považováno za mezinárodní všemi právními řády. Bude se tedy jednat o objektivní, nebo objektivně danou povahu rozhodčího řízení. Naopak relativní mezinárodní prvek bude považován za mezinárodní pouze z pohledu určitého právního řádu.¹²

Rozhodčí řízení je možné najít jak ve sféře veřejné, tak v soukromé. Mezinárodní rozhodčí řízení, které bude řešit spory mezi státy, či mezi dalšími subjekty mezinárodního veřejného práva, bude řazeno do veřejného práva. Konkrétně „může jít například o řešení sporů v rámci Světové obchodní organizace (WTO)“.¹³ Úpravu rozhodčího řízení v rámci WTO lze nalézt v dohodě Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů¹⁴ v čl. 25 „jako alternativa nejvíce používaného způsobu řešení sporů, který postupuje od zahájení povinných konzultací, přes ustavení Panelu až po postoupení sporu k odvolacímu orgánu WTO. Dále pak Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů ve svém čl. 21 odst. 3 písm. c) a čl. 22 odst. 6 a odst. 7

⁷ Lew, J.D.M., Mistelis, L.A., Kröll, S.M.: *Comparative International Commercial Arbitration*. The Hague, Kluwer International, 2003, s. 58.

⁸ New civil code of procedure, Decree No. 2011-48 of 13 January 2011 – Nový procesní řád, usnesení č. 2011 – 48 of 13.

⁹ Poudret, J.F., Besson, S.: *Comparative law of international arbitration – Second edition*, London: Sweet & Maxwell, 2007.

¹⁰ Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (Ženeva, 21.4.1961, č. 176/1964 Sb.), čl. 1 odst. 1 písm. a).

¹¹ UNCITRAL Model law on International Commercial Arbitration, New York, 21 June 1985 with amendments as adopted in 2006, Vienna, 7 July, 2006, art. 1.

¹² Rozehnalová, N.: *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

¹³ Rozehnalová, N.: *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 56.

¹⁴ Marrakesh declaration of 15 April 1994 – Usnesení ze dne 15. dubna 1994 v Marakéši.

obsahuje úpravu specifického rozhodčího řízení, které se používá v příslušné fázi nejvíce používaného způsobu řešení sporů zahrnující povinné konzultace, ustavení Panelu, či postoupení sporu k odvolacímu orgánu.¹⁵

2.2. Arbitrabilita sporů

Hlavním problémem rozhodčího řízení je posouzení otázky přípustnosti sporu, nebo-li arbitrability sporu. Jedná se o platnost a procesní účinnost rozhodčí smlouvy. Nejjednodušeji lze arbitrabilitu rozdělit na arbitrabilitu objektivní a arbitrabilitu subjektivní.

Arbitrabilitu objektivní upravuje konkrétní právní řád a jedná se tedy o konkrétní vymezení otázek připuštěných k rozhodčímu řízení tímto právním řádem.

Subjektivní arbitrabilita naopak znamená, že spor je objektivně arbitrabilní, ale strany si samy zúží předmět rozhodčí smlouvy. Takovéto zúžení může být upraveno například na nároky z plnění z kupní smlouvy.¹⁶

Na vnitrostátní úrovni rozsah arbitrability vymezuje ZRŘ v § 2. Aby mohl být spor řešen v rozhodčím řízení podle českého práva, musí splňovat následující pozitivní podmínky:

- a) musí se jednat o majetkový spor (který však ZRŘ nijak nedefinuje),
- b) o tomto sporu je možné uzavřít smír,
- c) spor musí být přímo řešitelný i před obecnými soudy.¹⁷

Za negativní podmínky arbitrability v ZRŘ se považuje výjimka z majetkových sporů u sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a u sporů incidenčních. Novelou s účinností ke dni 31.5.2006 byla do § 1 odst. 2 ZRŘ včleněna negativní podmínka týkající se sporů veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení zřízených podle zvláštního právního předpisu (tj. zákon č. 245/2006 Sb., o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních a o změně některých zákonů).¹⁸ Tato podmínka však byla zrušena v roce 2011 další novelou ZRŘ z důvodů zrušení zákona o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních.¹⁹

¹⁵ Říhová, K.: The alternative dispute settlements methods contained in DSU of the WTO, Dny práva, 2009, Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2009.

¹⁶ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

¹⁷ ZRŘ, § 2 odst. 1.

¹⁸ Rozhodčí řízení - Meritum, Praha: Wolters Kluwer, 2007, s. 12.

¹⁹ ZRŘ, verze od 30.12.2011.

2.2.1. Spory týkající se nemovitostí

Poměrně spornou otázkou je již několik let arbitrabilita sporů ohledně nemovitostí.²⁰ Problémem je fakt, že rozhodčí nálezy rozhodující tyto typy sporů by současně musely být podkladem pro zápis v katastru nemovitostí.²¹

V zahraničních úpravách lze také nalézt odlišné postoje k této otázce. Švýcarská právní úprava například nevyklučuje nemovitostní spory z rozhodčího řízení. V čl. 177 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém považuje za předmět rozhodčího řízení každý nárok majetkové povahy.²²

Naproti tomu stojí slovenská úprava rozhodčího řízení, která spory ohledně nemovitostí naopak z rozhodčího řízení výslovně vylučuje v § 1 odst. 3 písm. a) zákona č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovském konání.²³

Jak je tedy možné vidět, úprava nemovitostních sporů je nejednotná i mezi jednotlivými státy. V České republice spolu soupeří dva názory na tuto problematiku. Spory ohledně nemovitostí se nepochybně dají zařadit do sporů majetkové povahy a stejně tak je možné jejich projednávání před obecnými soudy podle OSŘ. Jediným problémem, který tak nastává, je otázka smíru.

Případy ohledně nemovitostí lze rozdělit do dvou skupin. První skupinou jsou spory, u kterých se dohoda mezi stranami výslovně předpokládá. Půjde tedy například o spory ohledně vypořádání společného jmění manželů. V těchto případech by tedy mělo být možné tyto spory projednat v rozhodčím řízení, jelikož naplňují všechny tři podmínky podle § 2 ZRŘ. Druhým typem sporů budou případy určovacích žalob, u kterých bude dohoda mezi stranami sporná. V těchto případech se názory odborné veřejnosti rozcházejí, zda tyto spory naplňují i třetí podmínku podle ZRŘ či nikoliv.²⁴

Ani judikatura českých soudů v této problematice dosud nevyslovila jednoznačnou odpověď. Stále tak tedy zůstává spornou otázkou, zda uznávat arbitrabilitu sporů ohledně nemovitostí, či nikoliv.

²⁰ Rozhodčí řízení – Meritum, Praha: Wolters Kluwer, 2007, s. 10.

²¹ Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 34.

²² Switzerland's Federal Code on Private International Law of 18. december 1987, art. 177 odst. 1 - Švýcarský zákon o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. prosince 1987, čl. 177 odst. 1.

²³ Zákon č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovském konání, § 1 odst. 3 písm. a).

²⁴ Dobiáš, P., Dobiáš, P.: Arbitrabilita sporů týkajících se nemovitostí podle platné právní úpravy ČR. Právník 8/2005, s. 925 an.

2.2.2. Spory z pracovněprávních vztahů

Původní zákoník práce č. 65/1965 Sb. v § 207 jasně stanovil, že spory mezi zaměstnanci a zaměstnavateli o nároky z pracovního poměru projednávají a rozhodují pouze soudy. Avšak nový zákoník práce účinný od roku 2006 toto ustanovení nepřebíral. Jelikož je však vystaven na zásadě „co není zakázáno, je dovoleno“ lze dovozovat, že pracovněprávní spory mohou projednávat a rozhodovat i rozhodčí soudy.²⁵

Dalším sporným bodem je otázka majetkové povahy sporu. Do konce roku 2011 byl do § 2 začleněn odstavec 4, který stanovoval jako jeden ze znaků závislé práce úplatnost. Z toho bylo možné dovozovat, že všechny spory vzniklé z pracovněprávních vztahů mají majetkovou povahu. Tento odstavec byl však od roku 2012 vypuštěn.²⁶ Proti tomuto názoru stál argument, který za pracovněprávní majetkové spory označoval pouze spory o majetek (např. náhrada škody). Zároveň byl tou samou novelou zrušen § 14, který v odst. 2 obsahoval možnost zaměstnance domáhat se svého práva všemi zákonnými prostředky.²⁷

Lze tedy uzavřít, že v současné době se zákonná úprava spíše kloní k nearbitrabilitě pracovněprávních sporů.

2.2.3. Mezinárodní úprava arbitrability

Český právní řád v ZRR § 36 zakotvuje pravidlo „pro určení právního řádu upravujícího arbitrabilitu sporu ve fázi zahájení řízení“.²⁸

„Přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle tohoto zákona. Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posuzují podle tohoto zákona, jestliže rozhodčí nález má být vydán v tuzemsku.“²⁹ Od 1.1.2014 bude tato úprava obsažena v § 117 nového zákona o MPS.

Základním pravidlem pro posuzování arbitrability z mezinárodního pohledu, je princip legis arbitri, tedy právní řád místa konání rozhodčího řízení. V případě nutnosti posuzovat arbitrabilitu ve fázi výkonu a uznání rozhodčích nálezů se posuzuje podle místa, kde má být výkon a uznání rozhodčího nálezu realizováno.

²⁵ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, § 207.

²⁶ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, § 207.

²⁷ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer, 2013.

²⁸ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer, 2013., s. 146.

²⁹ ZRR, § 36 odst. 1.

Oproti dvoustranným úmluvám se mnohostranné úmluvy často zabývají úpravou arbitrability. Příkladem může být NYÚ, která se sice netýká přímo arbitrability sporu, nicméně se zabývá otázkou uznání a výkonu rozhodčího nálezu, která musí být v souladu s celým rozhodčím řízením. NYÚ ve svém čl. 1 odst. 3 obsahuje možnost pro smluvní státy učinit dvě výhrady. První výhrada se týká vzájemnosti uznávání a výkonu rozhodčích nálezů a druhá zakládá právo výhrady pouze na spory obchodní ze smluvních i mimosmluvních právních vztahů.³⁰ Návrh nové NYÚ tyto výhrady nepřipouští. Albert J. van den Berg jako důvod uvádí především snahu o rozšiřování arbitrability sporů a ne naopak její omezování. Návrh by tak měl vycházet ze zásady universality.³¹

Zvláštní úpravu arbitrability lze najít i v Evropské úmluvě v čl. 6 odst. 2, který stanoví, že: „Při podpisu, ratifikaci, nebo přistoupení k této Úmluvě může každý smluvní stát prohlásit, že omezuje výše uvedenou možnost za podmínek blíže v jeho prohlášení uvedených.“³² Z toho lze dovozovat možnost výhrady neplatnosti či neexistenci rozhodčí smlouvy, jak je uvedena v tomtéž článku v odst. 1.

2.2.4. Zahraníční úprava arbitrability

Otázka vymezení arbitrability není ve světě jednotná. Každá právní úprava má o něco odlišný přístup k tomu, co považuje za arbitrabilní a co již ne.

Například švýcarský právní řád otázku arbitrability upravuje poměrně široce. § 177 odst. 1³³ švýcarského zákona o mezinárodním právu soukromém považuje za arbitrabilní veškeré právní nároky, které mají majetkovou povahu. Jediné omezení arbitrability lze najít v § 190 odst. 2³⁴ písm. e) švýcarského zákona o mezinárodním právu soukromém, kdy lze zrušit rozhodčí nález, pokud není slučitelný se základními právními principy.³⁵

³⁰ Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 10.6.1958, č. 74/1959 Sb.), čl. 1 odst. 3.

³¹ Dobiáš, P. in Kocina, Poláček a kol.: Aktuální otázky rozhodčího řízení, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011.

³² Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (Ženeva, 21.4.1961, č. 176/1964 Sb.), čl. 6 odst. 1, 2.

³³ Switzerland's Federal Code on Private International Law of 18. december 1987 - Švýcarský zákon o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. prosince 1987.

³⁴ Switzerland's Federal Code on Private International Law of 18. december 1987 - Švýcarský zákon o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. prosince 1987.

³⁵ Kaufmann – Kohler, G., Stucki, B.: International Arbitration in Switzerland – A handbook for practitioners, Kluwer Law International, 2004, s 22.

Maďarská právní úprava naopak zase vyžaduje, aby strany byly schopny s předmětem řízení disponovat.³⁶

Oproti těmto úpravám se poněkud vymyká slovenská úprava rozhodčího řízení, která otázku arbitrability vymezuje poměrně striktně. Podle § 1 a § 2 zákona o rozhodcovském konání za arbitrabilní spory vymezuje spory „vzniklé z tuzemských a mezinárodních obchodněprávních a občanskoprávních vztahů, které lze před obecnými soudy ukončit soudním smírem“. Negativně naopak taxativně vyjmenovává spory, které nelze rozhodovat v rozhodčím řízení:

- a) spory o vzniku, změně nebo zániku vlastnického práva a jiných věcných právech k nemovitostem,
- b) spory o osobním stavu,
- c) spory související s nuceným výkonem rozhodnutí,
- d) spory, které vzniknou v průběhu konkursního nebo vyrovnávacího řízení.³⁷

³⁶ Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005.

³⁷ Zákon č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovském konání, § 1 a § 2.

3. Stálé rozhodčí instituce rozhodující spory v oblasti mezinárodní obchodní arbitráže

Kapitola nazvaná rozhodčí řízení se zabývá problematikou rozhodčího řízení institucionálního a rozhodčího řízení ad hoc. Jak bude rozebráno dále, institucionální rozhodčí řízení má oproti rozhodčímu řízení ad hoc spoustu nesporných výhod, jako je vyšší míra jistoty pro strany sporu, apod.

Obsahem této kapitoly jsou stálé rozhodčí instituce, které jsou dostupné i pro české občany a jsou jimi častěji využívány při sporech s jejich zahraničními partnery.³⁸

3.1. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

RS se stal na základě zákona č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění zákona č. 121/1993 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.1.1995, stálým rozhodčím soudem působícím při Hospodářské komoře České republiky. Před nabytím účinnosti tohoto zákona RS nesl název Rozhodčí soud působící při Československé obchodní a průmyslové komoře a působil v České republice od roku 1949. Dnes působí jako nezávislý orgán, který rozhoduje v majetkových sporech.

Otázky organizace RS a organizace rozhodčího řízení upravují Statut, Řád a Pravidla o nákladech rozhodčího řízení. Poslední znění Řádu nabylo účinnosti dnem 1. července 2012. V současné době je rozhodčí řízení u RS upraveno pěti řády. Řád pro řešení sporů o domény.cz, který je účinný od 15. června 2012, Řád pro vnitrostátní úhradové spory ve zdravotnictví, účinný od 1. března 2011, Řády pro vnitrostátní spory a mezinárodní spory a Řád online s účinností od 1. června 2004. Součástí výše zmíněných Řádů jsou také Pravidla o nákladech řízení.³⁹

Dále RS vede seznamy rozhodců pro spotřebitelské spory, rozhodců jmenované ad hoc a seznam rozhodců pro úhradové spory ve zdravotnictví.

³⁸ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

³⁹ Řády RS [online] [cit. 15.4.2013] dostupné z <http://www.soud.cz/rady>.

„Na listinu může být zapsána fyzická osoba, která si svou činností osvojila způsobilost pro funkci rozhodce a jejíž vědomosti a zkušenosti včetně znalostí práva ve spojení s osobními vlastnostmi dávají záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce.“⁴⁰

Podmínkou pro funkci rozhodce však není právnické vzdělání ani české občanství. Rozhodcem tedy v konečném důsledku může být i cizí státní příslušník. Musí však splňovat základní požadavky podle § 4 ZRŘ, kterými jsou zletilost a způsobilost k právním úkonům.

Pravomoc RS projednání sporu musí vyplývat z:

- (a) platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami, nebo
- (b) mezinárodní smlouvy.

„Nedostatek pravomoci rozhodčího soudu nemůže namítat strana, která se pustila do projednávání sporu ve věci samé, aniž nedostatek pravomoci namítla. To neplatí v případě sporů ze spotřebitelských smluv, nebo jde-li o námitku, že ve věci nelze rozhodčí smlouvu uzavřít.“⁴¹

Zároveň je RS oprávněn projednávat pouze ty majetkové spory, které lze projednat podle ustanovení § 2 ZRŘ. Díky tomuto ustanovení jsou tak z pravomoci RS vyřazeny spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a s prováděním vyrovnání a konkurzu.

Struktura RS se skládá z předsednictva RS, tajemníka RS a rozhodců uvedených v jednotlivých seznamech. V čele RS stojí předsednictvo RS, které má třináct členů a je voleno na dobu tří let představenstvy Hospodářské komory České republiky a Agrární komory České republiky.

Členem předsednictva může být zvolen pouze rozhodce uvedený na seznamu rozhodců RS.

Zároveň však Řád RS v ustanovení § 2 odst. 3 stanoví, že „členové předsednictva se nemohou účastnit rozhodování předsednictva ve věcech, ve kterých vystupují jako účastníci nebo zástupci účastníků“.⁴²

Předsednictvo dále v současnosti volí předsedu a čtyři místopředsedy (dříve byli voleni pouze dva místopředsedové). Hlavní funkcí předsednictva RS je dohlížení na řádný chod rozhodčího řízení a výkon úkonů, které jsou mu svěřeny Statutem RS a Řády.

⁴⁰ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997, s. 80.

⁴¹ Rozhodčí řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, část první účinný od 1. července 2012, § 1 odst. 2 a odst. 3.

⁴² Rozhodčí řád RS, účinný od 1. července 2012.

Tajemník podle § 4 Řádu zajišťuje například řádné vyhotovení všech rozhodnutí rozhodčího soudu a úschovu veškerých písemností rozhodčího soud. Dále je oprávněn poskytovat zájemcům informace o činnosti RS. Zároveň je ale zavázán povinností mlčenlivosti o skutečnostech, o kterých se dozvěděl během výkonu své funkce.

V současné době sídlí RS na adrese Dlouhá 13, Praha 1, kde se pravidelně konají i ústní jednání RS. Kromě tohoto sídla má RS soudiště i v jiných městech České republiky, například v Plzni, Brně či Ostravě. Pokud se však strany dohodnou, je možné konání rozhodčího řízení přenést i mimo Českou republiku. Strany by však byly povinny hradit veškeré náklady spojené s touto výjimkou, jako by bylo například cestovné rozhodců.

Rozhodčí řízení u RS je zahájeno dnem doručení žaloby tomuto soudu a podmínkou pro to, aby byla žaloba projednána, je zaplacení poplatku za rozhodčí řízení a paušálu na správní náklady dle sazebníku RS. Po zahájení rozhodčího řízení vyzve soud žalobce k úhradě poplatku za rozhodčí řízení a paušálu na správní náklady ve lhůtě uvedené ve výzvě. Dokud tento poplatek není uhrazen ve správné výši, žaloba se neprojednává.⁴³ Poplatek je považován za zaplacený v momentě, kdy byl připsán na bankovní účet rozhodčího soudu, nebo uhrazen v hotovosti v pokladně rozhodčího soudu.⁴⁴ Jelikož ZRR ve svých ustanoveních neobsahuje povinné náležitosti žaloby podané k rozhodčímu soudu, stanoví je tedy Řád RS v ustanovení § 17.

Žaloba tedy musí obsahovat alespoň:

- (a) označení stran,
- (b) žalobní nárok,
- (c) odůvodnění jazyka, není-li jím čeština,
- (d) odůvodnění pravomoci RS,
- (e) skutečnosti, na kterých žalobce zakládá své žalobní nároky a důkazy,
- (f) hodnotu předmětu sporu,
- (g) jméno a příjmení rozhodce jmenovaného žalobcem, nebo žádost, aby rozhodce jmenoval předseda RS,

a musí být podepsána oběma stranami sporu. Žalovaný je zároveň oprávněn podat proti žalobě protizalobu do skončení projednávání sporu. Veškeré dokumenty týkající se rozhodčího řízení, musejí být předkládány v takovém počtu, aby každý ze členů rozhodčího

⁴³ Rozhodčí řád RS, účinný od 1. července 2012, čl. 19.

⁴⁴ Rozhodčí řád RS, účinný od 1. července 2012, čl. 46 odst. 4.

senátu a každá ze stran měla po jednom vyhotovení a jedno vyhotovení bylo založeno do spisu.

Pokud bude jedna ze stran sporu zahraniční osobou, předkládají se dokumenty kromě češtiny i v jazyku rozhodčí smlouvy, nebo v jazyku, ve kterém probíhala komunikace mezi stranami.

Námitku nepřislušnosti RS k projednání sporu je oprávněno projednat a rozhodnout předsednictvo RS. Pokud shledá námitku jako důvodnou, usnesením rozhodčí řízení zastaví. V opačném případě naopak usnesením námitku nepřislušnosti zamítne a „postoupí spis rozhodčímu senátu nebo jedinému rozhodci k projednání a rozhodnutí“.⁴⁵

RS je povinen vyrozumět strany sporu s dostatečným předstihem o čase a místě konání řízení. Po tomto vyrozumění mají strany právo na třicetidenní přípravu na jednání, není-li stranami ujednána lhůta kratší. Samotný spor je následně projednáván v neveřejném ústním zasedání, kterého se účastní strany sporu přímo nebo prostřednictvím svých zástupců. Strany mají právo se souhlasem rozhodčího senátu přizvat k jednání třetí osoby, které nejsou účastníky rozhodčího řízení.

Během celého řízení jsou rozhodci zároveň povinni snažit se ukončit mezi stranami rozhodčí řízení prostřednictvím smíru. Rozhodčí senát je tak podle § 32 Řádu RS oprávněn vyzvat strany k uzavření smíru v každém stádiu rozhodčího řízení.

Rozhodčí řízení u RS končí momentem, kdy vydaný rozhodčí nález nabude právní moci, nebo doručením o zastavení řízení stranám sporu. Řád RS upravuje situaci, kdy se rozhodčí řízení skončí usnesením o zastavení řízení. Toto usnesení se vydá zejména, pokud žalobce vzal svou žalobu zpět, RS nebude příslušný k projednání sporu, nebo nebude zaplacen poplatek na rozhodčí řízení a paušál na správní náklady.⁴⁶

⁴⁵ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997, s. 84.

⁴⁶ Rozhodčí řád RS, účinný od 1. července 2012.

3.2. Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži

Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži byl založen v roce 1923 v Paříži jako samostatná část celosvětově proslulé Mezinárodní obchodní komory (ICC). Mezinárodní rozhodčí soud není soudem v pravém slova smyslu, jelikož není součástí žádného soudního systému.⁴⁷

Rozhodčí soud ICC je v současnosti považován za nejznámější a nejdůležitější rozhodčí soud ve světě.

Současná pravidla Rozhodčího soudu ICC umožňují i projednávání takových sporů, kdy strany smlouvy jsou z jedné a téže země. Není tedy potřeba, aby byl naplněn kvalifikovaný mezinárodní prvek.

Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem ICC jsou v současné době nejčastěji vedena v angličtině, francouzštině, němčině a španělštině. Díky této skutečnosti se rozhodčí nálezy vydané v těchto čtyřech jazycích již nepřekládají.⁴⁸

Spory u Rozhodčího soudu ICC jsou oprávnění rozhodovat jeden nebo tři rozhodci. Samotný Rozhodčí soud spory jako takové neprojednává. Rozhodce jsou si oprávněny navrhnout strany samy a Rozhodčí soud ICC jejich volbu následně pouze schvaluje. V případě, že by k takovému výběru stranami nedošlo ve lhůtě 30 dnů od data doručení návrhu na rozhodčí řízení žalovanému, nebo ve lhůtě povolené Sekretariátem Rozhodčího soudu ICC, je soud oprávněn rozhodce jmenovat sám.

Pokud spor projednávají rozhodci tři, navrhuje každá ze stran po jednom rozhodci a třetího rozhodce, jakožto rozhodce předsedajícího, jmenuje Rozhodčí soud ICC, není-li stranami ujednáno jinak. V případě, že by strany nenavrhly ani jednoho z rozhodců, přísluší opět tento úkol soudu.

Pokud není stranami dohodnut počet rozhodců, jmenuje Rozhodčí soud ICC rozhodce jediného, pokud neuzná za vhodné dle významu sporu jmenovat rozhodce tři.⁴⁹

⁴⁷ Moses, M. L.: *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*, Cambridge University Press, 2013.

⁴⁸ Bělohávek, A. J., Horáček, V.: *Nová pravidla o rozhodčím řízení Mezinárodního rozhodčího soudu ICC*. *Obchodní právo*. 2013, č. 1, s. 10-19. ISSN 1210-8278. k Horáček, Bělohávek.

⁴⁹ ICC Rules of Arbitration, effective 1 January 2012, art. 12 – Rozhodčí řád ICC ve znění účinném k 1. lednu 2012, čl. 12.

Velkou novinkou v Pravidlech ICC účinných od 1. ledna 2012 je nový institut dočasného rozhodce. Tento rozhodce se ustanoví na návrh stran v případě, kdy je nutné a nezbytné vydat předběžné opatření a nelze čekat na projednání a rozhodnutí rozhodčího senátu. Tento návrh se předkládá Sekretariátu předtím, než se rozhodčímu senátu předá spis sporu. Daný návrh lze také předložit dříve, než je zahájeno rozhodčí řízení. Rozhodnutí dočasného rozhodce je pro strany závazné, nicméně není závazné pro následné rozhodování rozhodčího senátu, který je oprávněn toto rozhodnutí zrušit či změnit.⁵⁰

Rozhodčí nález musí být rozhodci vydán ve lhůtě 6 měsíců. Tento časový limit může být Rozhodčím soudem ICC prodloužen buď na odůvodněnou žádost senátu rozhodců projednávající spor, nebo z vlastní vůle, pokud to považuje za nezbytné.⁵¹

Rozhodci vydaný nález musí být následně předložen Rozhodčímu soudu ICC k podrobnému prostudování. Ten je oprávněn rozhodcům uložit, aby provedli změny formy, a může je upozornit i na okolnosti týkající se obsahu tohoto nálezu. Rozhodci jsou oprávněni vydat rozhodčí nález až ve chvíli, kdy je tento nález schválen Rozhodčím soudem ICC.⁵²

Co se týče nákladů rozhodčího řízení u Rozhodčího soudu ICC, nepatří tento rozhodčí soud k těm nejlevnějším stálým rozhodčím institucím. Náklady řízení zahrnují správní poplatky, honoráře a náklady rozhodců. Jak správní poplatky tak výše nákladů za rozhodce začínají na částce 3000 USD. Pro žalobce již podání žaloby k Rozhodčímu soudu ICC znamená zaplatit zálohu ve výši 3000 USD.⁵³

3.2.1. Terms of reference (Soupis sporných otázek)

Terms of reference, v českém překladu Pravidel ICC jako *Soupis sporných otázek*, je dokumentem povinně vytvořeným rozhodčím soudem na základě čl. 23 Pravidel ICC.⁵⁴

Smyslem tohoto dokumentu je koncentrace řízení a jeho příprava, shrnutí určitých podstatných otázek a úprava procesních podrobností. Článek 23 v odstavci 1 vyjmenovává náležitosti, které tento dokumentu musí povinně obsahovat:

⁵⁰ Bělohávek, A. J., Horáček, V.: Nová pravidla o rozhodčím řízení Mezinárodního rozhodčího soudu ICC. Obchodní právo. 2013, č. 1, s. 10-19. ISSN 1210-8278.

⁵¹ ICC Rules of Arbitration, effective 1 January 2012, art. 30 - Rozhodčí řád ICC ve znění účinném k 1. lednu 2012, čl. 30.

⁵² Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

⁵³ ICC Rules of Arbitration, effective 1 January 2012 - Rozhodčí řád ICC ve znění účinném k 1. lednu 2012.

⁵⁴ Born, G. B.: International Arbitration: Law and Practice, The Netherlands: Wolters Kluwer, 2012.

- a) úplná jména, označení, adresy a ostatní kontaktní detaily každé strany a každé osoby představující stranu v rozhodčím řízení,
- b) adresy, na které lze zasílat oznámení a sdělení během rozhodčího řízení
- c) shrnutí žalobních nároků jednotlivých stran, a pokud je to možné, s uvedením výše nárokových nebo protinárokových částek,
- d) seznam otázek, kterými se bude rozhodčí senát zabývat, nepovažuje-li to senát za nevhodné,
- e) celá jména, adresy a ostatní kontaktní detaily rozhodců,
- f) místo konání rozhodčího řízení,
- g) podrobný popis příslušných procesních pravidel, popřípadě uvedení pravomoci udělené rozhodčímu senátu vystupovat jako amiable compositeur nebo rozhodovat ex aequo et bono.

Velmi důležitým požadavkem je požadavek podle písmena c), který podtrhuje odst. 4 čl. 23 Pravidel ICC. „Poté co dojde k podepsání soupisu sporných otázek nebo k jeho schválení soudem, nesmí žádná strana vznášet nové nároky nebo protinároky, které přesahují rámec vymezený v soupisu, pokud k tomu nezíská svolení rozhodčího senátu. Rozhodčí senát musí při svém rozhodování vzít v úvahu povahu takových nových nároků nebo protinároků, fázi, v níž se rozhodčí řízení nachází a další příslušné okolnosti.“⁵⁵

⁵⁵ ICC Rules of Arbitration, effective 1 January 2012, art. 30 - Rozhodčí řád ICC ve znění účinném k 1. lednu 2012, čl. 23 odst. 1 a odst. 4.

3.3. Mezinárodní rozhodčí soud při Spolkové hospodářské komoře ve Vídni (VIAC)

Dalším z celosvětově proslulých rozhodčích soudů je Mezinárodní rozhodčí soud při Spolkové hospodářské komoře ve Vídni (VIAC). Tento rozhodčí soud byl založen v roce 1975 jako nezávislá, stálá rozhodčí instituce, fungující jako součást Rakouské spolkové hospodářské komory. Sídlo má tento rozhodčí soud, jak už název napovídá, ve Vídni.

Rozhodčí soud VIAC projednává pouze ty spory, které vycházejí z uzavřené rozhodčí smlouvy a pokud má alespoň jedna strana sporu sídlo mimo Rakousko. Sídlo Rozhodčího soudu VIAC je, jak je zmíněno výše, ve Vídni, kde se taky většina sporů projednává, nicméně lze si stranami ujednat i jiné místo pro projednání a rozhodnutí jejich sporu.

Stejně tak, jako u Rozhodčího soudu ICC, i u tohoto rozhodčího soudu, spor projednává jeden nebo tři rozhodci, které si mohou zvolit strany samy a pokud tak neučiní, jmenuje rozhodce Rozhodčí soud VIAC.

Podle rozhodčích pravidel Rozhodčího soudu VIAC lze korespondenci s rozhodčím soudem vést pouze v německém, nebo anglickém jazyku.⁵⁶

Žaloba však musí být podána buď v němčině, nebo v jazyku, v jakém je uzavřena rozhodčí smlouva.⁵⁷

Na rozdíl od Rozhodčího soudu ICC, rozhodčí nález vydaný rozhodci u Rozhodčího soudu VIAC nepodléhá schvalování tímto soudem. Rozhodčí nález se po svém vydání a podepsání alespoň většinou rozhodců zašle Generálnímu tajemníkovi Rozhodčího soudu VIAC, který rozhodčí nález ověří a opatří ho svým podpisem a razítkem Rozhodčího soudu VIAC.⁵⁸

Rozhodce do rozhodčího nálezu, nebo do vedlejšího nálezu uvede náklady řízení pevně stanovené Generálním sekretariátem podle článku 34 Pravidel Rozhodčího soudu VIAC. Náklady rozhodčího řízení před Rozhodčím soudem VIAC zahrnují správní poplatky a náklady za rozhodce. Výše částky správních poplatků začíná na 1000 EUR a náklady za

⁵⁶ Rules of arbitration and conciliation (Vienna rules), effective 1 July 2006, art. 6. – Rozhodčí a smírčí řád (Viedeňská pravidla) ve znění účinném od 1. července 2006, čl. 6.

⁵⁷ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

⁵⁸ Rules of arbitration and conciliation (Vienna rules), effective 1 July 2006, art. 6. – Rozhodčí a smírčí řád (Viedeňská pravidla) ve znění účinném od 1. července 2006, čl. 6.

rozhodce na 3000 EUR. Rozhodčí soud VIAC lze tedy považovat za o něco levnější alternativu stálé rozhodčí instituce oproti Rozhodčímu soudu ICC.⁵⁹

3.4. Rozhodčí soud Slovenské obchodní a průmyslové komory v Bratislavě

Tento rozhodčí soud byl zřízen Slovenskou obchodní a průmyslovou komorou 1. ledna 1993 na základě zákona o průmyslových a obchodních komorách z roku 1992. Podle jeho rozhodčího řádu je tento soud oprávněn rozhodovat spory o majetkové nároky jak mezinárodních tak domácích subjektů, pokud jeho pravomoc vyplývá:

- (a) z rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami,
- (b) z rozhodčí doložky, nebo
- (c) z mezinárodní smlouvy.

Jednotlivé spory jsou projednávány a rozhodovány rozhodci, kteří nikdy nemohou mít povahu zástupce sporné strany a jsou ve své funkci nezávislí. Rozhodčí soud, stejně jako ostatní rozhodčí soudy, vede seznam rozhodců působících u tohoto soudu. O jejich zápisu či vyškrtnutí z tohoto seznamu pak rozhoduje Slovenská obchodní a průmyslová komora.

Spor je oprávněn rozhodovat senát složený z několika rozhodců, nebo pouze jeden jediný rozhodce, na kterém se účastníci rozhodčího řízení dohodli. V případě, že tak stranami sporu není učiněno, rozhodce je jmenován rozhodčím soudem.⁶⁰

Co se nákladů týče, Rozhodčí soud Slovenské obchodní a průmyslové komory v Bratislavě, patří rozhodně mezi levnější varianty než předchozí varianty stálých rozhodčích soudů. Sazebník poplatků Rozhodčího soudu Slovenské obchodní a průmyslové komory v Bratislavě, rozděluje spory na spory vnitrostátní a spory mezinárodní. Výše poplatků je pak odstupňována podle hodnoty sporu a dělí se na poplatek za konání před rozhodci a poplatek za správní náklady. Nejnižší možná výše nákladů, kterou je tedy nutné zaplatit pro vnitrostátní spor, činí 114,52 EUR za poplatek za konání před rozhodci a 95,43 EUR za poplatek na správní náklady.⁶¹

⁵⁹ Rules of arbitration and conciliation (Vienna rules), effective 1 July 2006, Annex – Table of costs – Rozhodčí a smírčí řád (Viedeňská pravidla) ve znění účinném od 1. července 2006, Příloha – Tabulka nákladů řízení.

⁶⁰ Štatút Rozhodcovského súdu, platnosť 1 október 2002 – Statut Rozhodčího soudu, s účinností od 1. října 2002.

⁶¹ Sazobník trov rozhodcovského konania – Sazebník nákladů rozhodčího řízení.

3.5. Londýnský soud pro mezinárodní arbitráž (LCIA)

LCIA, jakožto nejstarší ze všech stálých rozhodčích soudů, byl založen 23. listopadu 1892 jako součást Londýnské arbitrážní komory pod názvem „The City of London Chamber of arbitration“. Svůj dnešní název „The London Court of International Arbitration“ získal až v roce 1981 jako reakce na to, že jeho náplň práce byla převážně mezinárodního charakteru.⁶²

LCIA ve svém rozsahu poskytovaných služeb mimo jiné nabízí jako alternativní způsob řešení sporů i mediaci, která byla pro Českou republiku do loňského roku věcí prakticky neznámou. Před účinností nového zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci) se u nás mediace jako „dobrovolné odstranění sporu za pomoci třetí osoby“ ne a ne prosadit.⁶³ Doposud u nás fungovala mediace pouze na poli trestního řízení. Podporu mediace bylo možné vidět prakticky všude ve světě s různými odchylkami. Například Norsko užívá institutu mediace již okolo dvou set let a zaměřuje ji na péči o nezletilé.⁶⁴ Hojně podporována byla Evropskou unií prostřednictvím doporučení EK č. 98/257/ES a 2001/310/ES a Směrnicí 2008/48/ES. Dokonce i na našem území byly snahy o zakotvení tohoto mimosoudního urovnávání sporů a to prostřednictvím Hospodářské komory ČR, která zaštiťovala projekt mediačních středisek, bohužel však bez úspěchu. Až v roce 2012 se podařilo prosadit mediaci zákonnou formou.⁶⁵ Mezi její hlavní výhody patří časová a ekonomická úspornost a ponechání kontroly nad procesem řešení konfliktu účastníkům. Ne vždy je však mediace vhodná jako způsob řešení sporu. Půjde zejména o případy týkající se základních lidských práv a konflikty, které musejí skončit „vítězstvím“ pro jednoho a „prohrou“ pro druhého.⁶⁶ Mediátoři u LCIA nemají pravomoc spory rozhodovat, ale pomáhají stranám sporu spolu vzájemně komunikovat a vyřešit spor mimo rozhodčí řízení. Úpravu mediace v současné době účinná rozhodčí pravidla LCIA ze dne 1. ledna 1998 neobsahují, proto si LCIA vytvořil speciální pravidla pro mediaci účinná od 1. ledna 2012.⁶⁷

⁶² LCIA Arbitration and ADR worldwide [online]. LCIA, 2013 [cit. 7.5.2013]. Dostupné z <http://www.lcia.org/Search/Default.aspx?q=costs&btnSearch=Go>.

⁶³ Raban, P. in Kocina, Poláček a kol.: Aktuální otázky rozhodčího řízení, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 116.

⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ Raban, P. in Kocina, Poláček a kol., Aktuální otázky rozhodčího řízení, Aleš Čeněk, Plzeň, 2011.

⁶⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ LCIA Mediation rules, effective 1 July 2012 – Řád pro mediaci Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. července 2012.

Podle čl. 3 odst. 1 funkci rozhodčího soudu LCIA jeho jménem vykonává předseda nebo místopředseda, případně útvar složený ze tří nebo pěti členů rozhodčího soudu. Tyto členy jmenuje předseda nebo místopředseda.⁶⁸

Další podstatnou funkcí rozhodčího soudu LCIA je tajemník. Veškeré komunikace, která probíhá mezi rozhodčím soudem LCIA a rozhodci, nebo stranami, je adresována vždy tajemníkovi.⁶⁹ Tajemník je povinen vykonávat svou funkci osobně, popřípadě prostřednictvím svého zástupce pod dohledem rozhodčího soudu LCIA.⁷⁰

LCIA projednává spory na základě žalobcem zasláné žádosti tajemníkovi, ve které je povinen připojit stranami uzavřenou rozhodčí smlouvu, či kopii rozhodčí doložky. LCIA má následně povinnost se ve lhůtě 30 dnů navrhovateli vyjádřit k žádosti o projednání sporu.⁷¹

Úpravu nákladů má LCIA obsaženou mimo rozhodčí pravidla ve zvláštním dokumentu „Schedule of arbitration costs“ účinném od 30. března 2013. Výše registračního poplatku u Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž činí v současné době £ 1,750.⁷²

LCIA mimo jiné vytvořil LCIA India, nezávislou rozhodčí instituci se sídlem v Novém Dillí, která se řídí rozhodčími pravidly vytvořenými podle vzoru rozhodčích pravidel LCIA. Zároveň také založil rozhodčí centrum DIFC-LCIA v Dubaji, jejíž rozhodčí pravidla a pravidla pro mediaci, jsou taktéž vytvořena po vzoru rozhodčích pravidel LCIA.⁷³

Oproti Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky obsahuje Řád LCIA v čl. 9 možnost tzv. *urychlené tvorby*, která by se mohla přirovnat k české úpravě urychleného řízení. Tento institut spočívá v urychleném vytvoření rozhodčího soudu, včetně jmenování jakéhokoli náhradního rozhodce dle tohoto Řádu v mimořádně naléhavých situacích. Toto právo může uplatnit kterýkoli z účastníků řízení a žádost musí podat písemně. Na základě této žádosti může soud LCIA omezit či zkrátit řádnou

⁶⁸ LCIA Arbitration rules, effective 1 January 1998, art. 3 par. 1 – Rozhodčí řád Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. ledna 1998, čl. 3 odst. 1.

⁶⁹ LCIA Arbitration rules, effective 1 January 1998, art. 3 par. 3 – Rozhodčí řád Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. ledna 1998, čl. 3 odst. 3.

⁷⁰ LCIA Arbitration rules, effective 1 January 1998, art. 3 par. 2 – Rozhodčí řád Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. ledna 1998, čl. 3 odst. 2.

⁷¹ LCIA Arbitration rules, effective 1 January 1998 – Rozhodčí řád Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. ledna 1998.

⁷² LCIA Schedule of arbitration costs, effective 30 March 2013 – Sazebník nákladů řízení Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 30. března 2013.

⁷³ Moses, M. L.: *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*, Cambridge University Press, 2013.

lhůtu podle tohoto Řádu pro tvorbu rozhodčího senátu. Nesmí však zkrátit či omezit jiné lhůty v rozhodčím řízení.⁷⁴

Za rozdílné od českého rozhodčího řádu můžeme považovat úpravu vkladů v Řádu LCIA. Čl. 24 stanoví možnost soudu LCIA stanovit vkladovou povinnost stranám. Tyto vklady jsou v držení LCIA a nemohou být vyplaceny do konce rozhodčího řízení. Mohou fungovat jako odnětí nároku nebo vzájemného nároku.⁷⁵

Takovouto úpravu český rozhodčí řád RS nezná.

⁷⁴ LCIA Arbitration rules, effective 1 January 1998 – Rozhodčí řád Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. ledna 1998, art. 9 par. 1,2,3.

⁷⁵ LCIA Arbitration rules, effective 1 January 1998 – Rozhodčí řád Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. ledna 1998, art. 24.

4. Prameny mezinárodní obchodní arbitráže

Základními prameny mezinárodní obchodní arbitráže jsou především mezinárodní úmluvy a vnitrostátní předpisy. Neopominutelnými prameny jsou však i řády rozhodčích soudů a vzorový zákon zpracovaný komisí UNCITRAL. Vliv a síla jednotlivých typů pramenů je samozřejmě různý.⁷⁶ Autor v této kapitole zpracovává jednotlivé základní prameny mezinárodní obchodní arbitráže.

4.1. Řády rozhodčích soudů

O řádech jednotlivých stálých rozhodčích soudů s mezinárodní působností již bylo pojednááno v předchozí kapitole o stálých rozhodčích institucích. Tyto řády lze považovat za prameny vnitrostátního původu, jelikož se týkají institucí zřízených a činných v konkrétním státě. Za řád můžeme považovat určitý ucelený soubor soukromých pravidel, který si stanoví jednotlivá instituce. Lze tedy říci, že se jedná o nestátní způsob právní úpravy. Na základě těchto pravidel si strany mohou zvolit v celé řadě podstatných otázek, co pro ně bude nejvýhodnější, umožňují-li to pravidla dané rozhodčí instituce (např. počet rozhodců, či místo a dobu konání rozhodčího řízení).⁷⁷

Mimo řády stálých rozhodčích institucí je nutné se také zmínit o pravidlech pro rozhodčí řízení ad hoc. Za nejznámější pravidla v této oblasti lze jednoznačně považovat Rozhodčí pravidla UNCITRAL. Tato pravidla, používaná pro rozhodčí řízení ad hoc, byla vydána dne 15. prosince 1976 Komisí spojených národů pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL). V současné době jsou tato rozhodčí pravidla účinná po jejich revizi od 15. srpna 2010.⁷⁸

Samotný článek 1 Pravidel UNCITRAL stanoví, v jakých případech se tato pravidla použijí: „Dohodnou-li se strany, že spory mezi nimi s ohledem na definovaný právní vztah, ať již smluvní či jiné, budou rozhodovány v rozhodčím řízení podle Rozhodčího řádu

⁷⁶ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 103-104.

⁷⁷ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

⁷⁸ UNCITRAL Arbitration Rules (as revised in 2010) – Rozhodčí pravidla UNCITRAL (ve znění revidovaném v roce 2010).

UNCITRAL, pak takové spory budou rozhodovány v souladu s tímto Řádem vyjma změn, které si strany případně sjednají.⁷⁹

Z důvodu výše zmíněné revize Pravidel UNCITRAL, je v článku 1 odst. 2 zakotvena domněnka: „Pokud si strany uzavřely mezi sebou rozhodčí smlouvu po 15. srpnu 2010, ve které odkazují na Pravidla UNCITRAL, má se za to, že odkazují na již zrevidovaná Pravidla ve znění účinném ke dni zahájení arbitráže. Toto však neplatí, byla-li rozhodčí smlouva uzavřena po 15. srpnu 2012 na základě návrhu, který byl učiněn ještě před tímto datem.“⁸⁰

4.2. Mezinárodní úmluvy

Multilaterální a bilaterální smlouvy představují v současné době podstatný pramen mezinárodní obchodní arbitráže upravující právní poměry mezi jednotlivými signatáři těchto konkrétních úmluv.

4.2.1. Mezinárodní úmluvy mnohostranné

Mezi nejdůležitější multilaterální úmluvy lze řadit první úmluvu, která se zabývala problematikou mezinárodní obchodní arbitráže, a sice Ženevský protokol o rozsudím č. 191/1931 Sb., z roku 1923, na který navázala Ženevská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích výroků č. 192/1931 Sb., z roku 1927, aby opravila některé chyby a nedostatky, které obsahoval předchozí Ženevský protokol.

Roku 1958 byla přijata doposud nejvýznamnější úmluva ohledně uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, a to Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů č. 74/1959 Sb., známá také jako „Newyorská úmluva“. V dalších letech ji následovaly dvě významné úmluvy na regionální úrovni, a to Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961, ke které však nepřistoupilo zdaleka tolik států jako k Newyorské úmluvě, a Meziamerická úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1975.

Je na místě zmínit i další úmluvu na regionální úrovni z roku 1966, tzv. Evropskou úmluvu o jednotném arbitrážním právu. Tato úmluva vznikla v roce 1966 ve Štrasburku a obsahovala

⁷⁹ UNCITRAL Arbitration Rules (as revised in 2010), art. 1 par. 1 – Rozhodčí pravidla UNCITRAL (ve znění revidovaném v roce 2010), čl. 1 odst. 1.

⁸⁰ UNCITRAL Arbitration Rules (as revised in 2010) – Rozhodčí pravidla UNCITRAL (ve znění revidovaném v roce 2010).

jakousi modelovou úpravu rozhodčího řízení. Aby však vešla v účinnost, byla by potřeba ratifikace alespoň tří států. V současné době je však podepsána pouze dvěma státy (Rakousko, Belgie) a ratifikována pouze Belgií.⁸¹

4.2.1.1. Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži

Jednu ze dvou nejvýznamnějších úmluv na regionální úrovni představuje Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, vyhlášena pod číslem 176/1964 Sb. a ratifikována prezidentem České republiky dne 21. září 1963. Tato úmluva byla vypracována Evropskou hospodářskou komisí OSN a v současné době ji ratifikovalo pouhých devět států. „Jejím smyslem bylo napomoci řešení sporů obchodníků ve vztahu Východ-Západ. Ze strany ČR zůstala v dnešních dnech poněkud zapomenuta, i když v mezinárodním měřítku se v minulých letech objevovaly úvahy o její budoucnosti.“⁸²

Evropská úmluva se věnuje problematice zahájení a průběhu řízení a vztahů rozhodčích soudů k soudům státním a lze ji aplikovat jak na řízení institucionální, tak na řízení ad hoc.

Současně vytváří Zvláštní Výbor, složený ze dvou stálých členů a předsedy, ve chvílích nečinnosti institucí, které by jinak měly napomáhat rozhodčímu řízení.⁸³

Z hlediska vztahu k výše zmíněné NYÚ, která vznikla dříve než EÚ, v sobě EÚ výslovně upravuje vztah mezi NYÚ a EÚ ohledně zrušení rozhodčího nálezu, konkrétně v čl. 9, odst. 2: „Ve vztazích mezi smluvními státy, které jsou zároveň účastníky Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů ze dne 10. Června 1958, omezuje odstavec 1 tohoto článku použití článku V, odstavec 1 e) Newyorské úmluvy pouze na zrušovací důvody, které tento odstavec výslovně uvádí.“⁸⁴

4.2.1.2. Meziamerická úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži („Panamská úmluva“)

Za druhou, v současné době pravděpodobně významnější úmluvou na regionální úrovni je Meziamerická úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, podepsána v Panamě 30. ledna

⁸¹ Council of Europe, [online] [cit. 7.6.2013] dostupné z <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=056&CM=4&DF=&CL=ENG>.

⁸² Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 108.

⁸³ Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (Ženeva, 21.4.1961, č. 176/1964 Sb.), čl. IV a Příloha Složení a způsob činnosti Zvláštního Výboru uvedeného v článku IV Úmluvy.

⁸⁴ Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (Ženeva, 21.4.1961, č. 176/1964 Sb.), čl. IX, odst. 2.

1975. Její význam spočívá především v tom, že je jedinou jednotnou dohodou upravující arbitráž na území Ameriky. V současné době ji již ratifikovalo 16 států Ameriky. Bolívie, Dominikánská republika, Nikaragua a Spojené státy americké ji zatím pouze podepsaly, ale neratifikovaly.⁸⁵

Panamská úmluva upravuje otázku rozhodčí smlouvy, výkon a uznání výkon rozhodčích nálezů a obsahuje významné inovace neupravené v NYÚ. Například v čl. 3 Panamské úmluvy je zakotveno pravidlo, které stanoví, že pokud se smluvní strany nedohodly na rozhodčích pravidlech některé ze stálých rozhodčích soudů, platí, že se jejich spor bude řídit pravidly vydanými Meziamerickou obchodní arbitrážní komisí (IACAC – Inter – American Commercial Arbitration Commission).⁸⁶

Další významnou změnou oproti NYÚ je absence čl. II odst. 3 NYÚ obsahující pravidlo, že: „soud smluvního státu, u něhož byla podána žaloba v záležitosti, o níž strany uzavřely dohodu ve smyslu tohoto článku, odkáže strany na rozhodčí řízení k žádosti jedné z nich, ledaže zjistí, že zmíněná dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobitelná k použití.“⁸⁷

Z toho tedy lze dovozovat, že Meziamerická úmluva ponechává vyřešení této otázky na posouzení a rozhodnutí soudem.

4.2.1.3. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů („Newyorská úmluva“)

Nejdůležitější mezinárodní úmluvou na poli uznávání a výkonu rozhodčích nálezů představuje Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů, vyhlášena pod číslem 74/1959 Sb. a ratifikována prezidentem České republiky dne 27. dubna 1959. Vypracováním této úmluvy se ujal ECOSOC (Economic and Social Council) na základě podnětu Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži. Stejně tedy jako Evropská i tato úmluva vznikla pod záštitou OSN a v současné době ji ratifikovalo 148 států.⁸⁸

„Tato úmluva zasahuje:

- povinnost států uznat písemnou rozhodčí smlouvu a povinnost soudů smluvních států na žádost zastavit řízení tam, kde existuje písemná rozhodčí smlouva,

⁸⁵ Cheng, Ch.: Basic documents on international trade law, The Netherlands: Wolters Kluwer, 2012.

⁸⁶ Born, G. B.: International arbitration: Law and practice, The Netherlands: Wolters Kluwer, 2012.

⁸⁷ New yorská úmluva, čl. II odst. 3.

⁸⁸ New York arbitraton convention [online] [cit. 8.6.2013] dostupné z <http://www.newyorkconvention.org/contracting-states/list-of-contracting-states>.

- výčet písemností včetně jejich podoby, které je nutné při žádosti o uznání a výkon doložit,
- závazek uznat a povolit výkon cizího rozhodčího nálezu,
- taxativní výčet důvodů pro odepření uznání a výkonu.⁸⁹

Důležitým ustanovením NYÚ je čl. 7, který stanoví, že se tato úmluva nijak nedotýká platnosti mnohostranných ani dvoustranných dohod, které byly uzavřeny mezi smluvními státy Newyorské úmluvy o uznání a výkonu rozhodčích nálezů a stejně tak je každá zúčastněná strana oprávněna použít rozhodčí nález způsobem a rozsahem jak je stanovena zákonodárstvím země, ve které je nález uplatňován.⁹⁰

Typicky se národní zákonná úprava užije (Česká republika – ZRŘ) ve chvílích, kdy druhá smluvní strana nebude signatářem NYÚ. Půjde tedy o situace, kdy bude potřeba uznání a výkonu rozhodčího nálezu třetího státu v České republice.

Co se týče možnosti odepřít uznání a výkon rozhodčího nálezu, NYÚ tuto otázku upravuje dispozitivně. Je na úvaze příslušného orgánu země, zda uznání a výkon rozhodčího nálezu odepře z důvodů stanovených v čl. V, nebo ne.⁹¹

Tato právní úprava může mít vliv na právní jistotu, jelikož v některých případech bude výkon odepřen, zatímco v jiných, ačkoliv z prakticky stejných důvodů, bude výkon naopak povolen. Český ZRŘ se k tomuto institutu staví poněkud přísněji. V § 39 stanoví, že uznání a výkon rozhodčího nálezu bude odepřen ze zákonem stanovených důvodů. Toto kogentní ustanovení obsahuje taxativní výčet důvodů pro odepření rozhodčího nálezu a neponechává tak nic na úvaze soudu.⁹²

Naproti tomu Ženevský protokol o doložkách o rozsudím z roku 1923 a Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků z roku 1927 pozbývají platnosti „mezi Smluvními státy v době a v rozsahu, v němž se tato Úmluva pro ně stane závaznou.“⁹³

⁸⁹ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 107.

⁹⁰ Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 10.6.1958, č. 74/1959 Sb.), čl.7, odst.1.

⁹¹ Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 10.6.1958, č. 74/1959 Sb.), čl.5 odst.1 a 2.

⁹² ZRŘ, § 39.

⁹³ Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 10.6.1958, č. 74/1959 Sb.), čl.7, odst.1.čl.7, odst.2.

V roce 2008 byl vytvořen hypotetický návrh nové NYÚ, jehož autorem je Albert Jan van den Berg, který byl mimo jiné spoluautorem i dnešní NYÚ. Tento návrh „ nabízí řešení v podobě moderní progresivní úpravy reflektující potřebu odstranění nedostatků stávající právní úpravy NYÚ a který zároveň připouští využití nových, často méně formálních prostředků komunikace.“⁹⁴

Návrh se mimo jiné zabývá těmito hlavními body:

- Aplikační rozsah NYÚ – návrh prosazuje zavedení mezinárodního rozhodčího nálezu, který by bylo možno vykonávat přímo ve státě původů. V současné době díky úpravě NYÚ vznikaly často pochybnosti u obecných soudů, zda je vůbec možné výkon tohoto nálezu nařídít podle NYÚ.
- Forma rozhodčí smlouvy – návrh neobsahuje striktně definici písemné či jiné formy rozhodčího nálezu či smlouvy. Naopak se snaží prosazovat neformálnost průběhu rozhodčího řízení.
- Podmínky výkonu rozhodčího nálezu – stejně jako v předchozím bodu je snaha o méně formální požadavky na podobu rozhodčího nálezu.
- Podmínky odepření výkonu rozhodčího nálezu – „Návrh zdůrazňuje, že výkon rozhodčího nálezu musí být odepřen pouze v případě, že se bude jednat o zásadní vadu rozhodčího řízení, která naplňuje některý z důvodů pro odepření výkonu rozhodčího nálezu.“⁹⁵

Návrh nicméně bude dále nutné předložit „k projednání druhé pracovní skupině Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu, která se specializuje na arbitráž a smírčí řízení.“⁹⁶

4.2.1.4. Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států („Washingtonská úmluva“)

Za další podstatnou mnohostrannou smlouvu na mezinárodní úrovni lze považovat poměrně specifickou Úmluvu o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (tzv. ICSID Úmluva), která byla přijata v roce 1965 ve Washingtonu a vyhlášena pod číslem 420/1992 Sb. Aplikace této úmluvy se vztahuje na situace, kdy na jedné straně sporu stojí stát a na druhé straně zahraniční osoba investující v daném státě. Obsah této úmluvy zahrnuje proces celého rozhodčího řízení včetně zrušení a výkonu rozhodnutí a realizací administrativy je pověřeno

⁹⁴ Dobiáš, P., in Kocina, Poláček, a kol., Aktuální otázky rozhodčího řízení, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 172.

⁹⁵ Dobiáš, P., in Kocina, Poláček, a kol., Aktuální otázky rozhodčího řízení, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 176.

⁹⁶ Dobiáš, P., in Kocina, Poláček, a kol., Aktuální otázky rozhodčího řízení, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011 s. 180.

ICSID – International Centre for Settlement of Investment Disputes (Mezinárodní centrum pro urovnávání investičních sporů).⁹⁷

4.2.2. Mezinárodní úmluvy dvoustranné

Za tento typ mezinárodních úmluv lze považovat především smlouvy o právní pomoci, které mimo jiné upravují i otázku uznání a výkonu rozhodčích nálezů, jako je například dvoustranná Smlouva o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem č. 1/1996 Sb., podepsána 11. července 1994 v Bukurešti⁹⁸, nebo smlouvy, které se zabývají pouze problematikou uznávání a výkonu rozhodčích nálezů v soudním nebo rozhodčím řízení, jako je například Úmluva mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí a Dodatkový protokol č. 23/1929 Sb., které byly podepsány smluvními stranami 21. prosince 1926 v Bernu.⁹⁹

Za další typ dvoustranných mezinárodních smluv lze považovat smlouvy o podpoře investování a ochraně investic. Jako příklad je možné uvést Dohodu mezi vládou České republiky a vládou Litevské republiky o podpoře a vzájemné ochraně investic č. 185/1995 Sb., podepsané 27. listopadu 1994 ve Vilniusu.¹⁰⁰

4.3. Vnitrostátní právní předpisy ČR

Kromě mezinárodních úmluv, je podstatné zmínit i prameny rozhodčího řízení na národní úrovni, mezi které patří zákony. V České republice je v současné době rozhodčí řízení upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, který byl přijat dne 1.11.1994 a specifickou úpravu pro rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem obsahuje část pátá ZRŘ, která je nazvána „Ustanovení o poměru k cizině“.

ZRŘ upravuje problematiku rozhodčího řízení ad hoc i rozhodčího řízení institucionálního a zahrnuje celý proces rozhodčího řízení od jeho zahájení až po problematiku zrušení rozhodčího nálezu či odepření jeho výkonu.

⁹⁷ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

⁹⁸ Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z [http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index\\$45924.html?page=5&level=any&order=ascending&search=I&keyword=&domain=any&type=dvoustrann%C3%A1I&party=Rumunsko](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index$45924.html?page=5&level=any&order=ascending&search=I&keyword=&domain=any&type=dvoustrann%C3%A1I&party=Rumunsko).

⁹⁹ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektum, 1997, s. 21.

¹⁰⁰ Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z [http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index\\$45924.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index$45924.html).

Silnou inspirací pro vypracování tohoto zákona byl Vzorový zákon, dřívější verze zákona č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů a mezinárodní smlouvy upravující mezinárodní arbitráž.¹⁰¹

V důsledku zrození rozhodčího řízení v České republice jako způsobu řešení sporů mimosoudním řízením, bylo nutné zřídit i stálé rozhodčí instituce, které byly k řešení sporů pověřeny. Prvotní zákon o rozhodčím řízení upravoval vytvoření jednotlivých soudů v § 8 následovně: „Zřízení stálých rozhodčích soudů upravují zvláštní předpisy.“

Těmito speciálními předpisy byly zákony č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách a zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, které vznikly na základě zákona o rozhodčím řízení. Jednotlivé zákony upravující zřízení stálých rozhodčích soudů obsahovaly následující ustanovení:

- Zákon č. 214/1992 Sb., § 30 odst. 1 ve znění z roku 1992: „Burzovní rozhodčí soud zřizuje burzovní komora pro rozhodování sporů z burzovních obchodů uzavřených na burze.“

V současné době je tento typ stálého rozhodčího soudu upraven zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, kde v § 54 stanovuje možnost zřízení „stálého rozhodčího soudu organizátora regulovaného trhu“.¹⁰²

- Zákon č. 229/1992 Sb., § 28 odst. 1 ve znění z roku 1992: „Při burze může působit burzovní rozhodčí soud jako stálý nezávislý orgán pro rozhodování sporů uvedených v odstavci 3 nezávislymi rozhodci.“
- Zákon č. 301/1992 Sb., § 19 odst. 1 ve znění z roku 1992: „Hospodářská komora a agrární komora mají právo po vzájemné dohodě zřídit rozhodčí soud jako stálý nezávislý orgán pro rozhodování sporů o majetkové nároky nezávislymi rozhodci podle předpisů o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku.“

Z dikce výše zmíněných zákonů je tedy patrné, že zákon sám o sobě žádné rozhodčí soudy nezřizuje, ale je to v rukou komor, které mají právo stálý rozhodčí soud při své činnosti zřídit.

¹⁰¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, obecná část.

¹⁰² Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, § 54.

Současný ZRŘ upravuje zřízení rozhodčích soudů, tak, že stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze na základě zákona.

V současné době však zůstávají v platnosti pouze dva zákony, na základě kterých je možné zřídit stálý rozhodčí soud, a sice zákon o komoditních burzách a zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, který umožňuje zřídit burzovní soud při burze cenných papírů.¹⁰³

Velká změna v úpravě rozhodčího řízení nastane novelou, která nabude účinnosti od ledna příštího roku. Současnou všeobecnou úpravu mezinárodního práva soukromého lze nalézt v zákoně č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, který však bude od 1.1.2014 nahrazen novým zákonem o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb., z důvodů komplexní rekodifikace celého občanského a obchodního práva. Tato novela v sobě zahrne jak úpravu mezinárodního práva soukromého, tak i část úpravy rozhodčího řízení a rozhodčích nálezů, která tak bude vyjmuta ze současného zákona o rozhodčím řízení.¹⁰⁴

Konkrétně půjde o úpravu uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, způsobilosti cizince být rozhodcem, rozhodčí smlouvy a určení rozhodného práva (NZMPS tuto úpravu bude obsahovat v části sedmé Rozhodčí řízení a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů, konkrétně půjde o ustanovení § 117 až § 122).¹⁰⁵

4.4. Vzorový zákon UNCITRAL

Rozhodčí řízení je upraveno v jednotlivých státech a jejich právních řádech různým způsobem. Některé ho zahrnují v občanskoprávních kodexech, jiní mají jeho úpravu naopak obsaženou ve zvláštních zákonech (např. Rusko a Švédsko) a v případě Švýcarska je zahrnuto v úpravě o mezinárodním právu soukromém a procesním. Mnoho právních řádů upravujících problematiku rozhodčího řízení, se při tvorbě právních pravidel inspirovalo v modelovém nebo-li Vzorovém zákoně UNCITRAL.

UNCITRAL, nebo-li Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (United Nations Commission on International Trade Law), je orgánem OSN, který se zaměřuje na

¹⁰³ Trávníčková, S.: Zřizování stálých rozhodčích soudů v České republice [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/zrizovani-stalych-rozhodcich-soudu-v-ceske-republice-54315.html>.

¹⁰⁴ Rekodifikace občanského zákoníku [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-mezinarodnim-pravu-soukromem/konkretni-zmeny.html>.

¹⁰⁵ Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů, § 117 až § 122.

„harmonizaci standardů a pravidel mezinárodního obchodu a na omezování a odstraňování právních překážek v této oblasti.“¹⁰⁶

V rámci jeho aktivit byla již vytvořena řada smluv, vzorových zákonů a pravidel pro uzavírání kupních smluv.

V oblasti mezinárodní obchodní arbitráže byl Komisi OSN pro mezinárodní obchodní právo vypracován a přijat dne 21. června 1985 Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž. Na jeho přijetí navázala rezoluce Valného shromáždění OSN č. 40/72 ze dne 11. prosince 1985, která obsahovala doporučení státům, aby tomuto vzorovému zákonu věnovaly náležitou pozornost s ohledem na specifické potřeby mezinárodní obchodní arbitráže a snahy o jednotnost úpravy rozhodčího řízení.

Dne 7. července 2006 na 39. zasedání UNCITRALu proběhla revize Vzorového zákona, která do původního zákona vložila řadu změn.

Článek 2 rozšířil úpravu definic a generálních interpretačních pravidel Vzorového zákona a v článku 7 je nově obligatorně stanovena písemná forma rozhodčí smlouvy.

Namísto článku 17 byla revizí vložena nová kapitola IV A, která komplexněji a podrobněji rozpracovává problematiku předběžných opatření a předběžných nařízení. Původní úprava zahrnovala pouze jeden jediný článek obsahující úpravu výkonu rozhodčího tribunálu pro předběžná opatření.¹⁰⁷

Vzorový zákon v sobě zahrnuje kompletní rozhodčí proces od rozhodčí smlouvy, až po uznání a výkon rozhodčích nálezů a je aplikovatelný ve všech státech světa s rozdílným právním i ekonomickým systémem. Vzorový zákon představuje přijaté mezinárodní legislativní standardy týkající se současné právní úpravy arbitráže, které přijalo za své velké množství právních řádů ve svých úpravách rozhodčího řízení.¹⁰⁸

Český ZRR se Vzorovým zákonem inspiroval v řadě ustanovení, jak již bylo zmíněno výše.

Mezi tato ustanovení patří například:

- Ust. § 3, které převzalo obligatorní povinnost písemné formy pod sankcí neplatnosti.

¹⁰⁶ Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/osn/index.html.

¹⁰⁷ Cheng, Ch.: Basic documents on international trade law, The Netherlands: Wolters Kluwer, 2012, s. 1584 a UNCITRAL Model law on International Commercial Arbitration, New York, 21 June 1985 with amendments as adopted in 2006, Vienna, 7 July, 2006, art. 1, 2, 7, 17.

¹⁰⁸ Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006.

- Ust. § 17, jenž obsahuje oprávnění rozhodců rozhodovat o své pravomoci.
- V § 27 je stanovena možnost přezkumu rozhodčích nálezů soudem, ale pouze v případech, jestliže se na tom dohodly strany již v rozhodčí smlouvě. Autor je toho názoru, že by tato konkrétní úprava neměla platit především pro spory ze spotřebitelských smluv, kde je žádoucí ochrana spotřebitele, jakožto slabší strany. Toto ustanovení naopak tuto ochranu poměrně narušuje.
- Ust. § 31 upravující důvody pro zrušení rozhodčího nálezu se prakticky shoduje s úpravou Vzorového zákona. Naše právní úprava si tam však vložila písm. g) (v současnosti písm. i), které jako důvod zrušení rozhodčího nálezu stanovilo situaci, kdy soud zjistí, že jsou dány důvody pro obnovu řízení v občanském soudním řízení. Novelou v roce 2012 tato věta byla upravena na „se zjistí.“, což znamená, že tyto důvody je možné prokázat i jinou osobou než soudem. Není tedy již nutné, aby tyto okolnosti zjistil pouze soud. Tato samá novela rozšířila počet důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu o dva, týkající se sporů ze spotřebitelských smluv.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, zvláštní část.

5. Rozhodčí řízení

5.1. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

V dnešní době se způsob řešení sporů prostřednictvím mezinárodní obchodní arbitráže stal velmi oblíbeným a poměrně hojně využívaným. Stejně jako ostatní způsoby řešení sporů má však své výhody i nevýhody.

5.1.1. Neformálnost a rychlost rozhodčího řízení

Jako první výhodou je možno zmínit především „neformálnost“ rozhodčího řízení. Strany si mohou ujednat, jakým způsobem budou zvolení rozhodci jednat v rozhodčím řízení nebo-li podle jakých procesních předpisů se budou řídit. Pokud tak neučiní, stanovuje tato pravidla následně rozhodce nebo rozhodčí senát. Strany si tak mohou stanovit například vlastní pravidla ohledně jazyka, ve kterém se rozhodčí řízení povede. Pokud není ujednáno mezi stranami jinak, rozhodčí řízení se vede v některém z úředních jazyků státu, na jehož území se řízení koná (například Švýcarsko). Pokud by některá ze stran neznala jazyk, ve kterém se rozhodčí řízení vede, je možno zajistit překlady dokumentů do úředního jazyka této strany, nebo je možné ustanovit tlumočnicka.¹¹⁰

Dále rozhodčí řízení umožňuje rychlejší vyřešení sporů, než je tomu v případě řízení před státními soudy z důvodu výše zmíněné neformálnosti a především díky zásadě jednoinstančnosti. Tato zásada je však poměrně dvousečná. Na jednu stranu díky této jedné instanci je zajištěno ve většině případů poměrně rychlé projednání sporu, na druhou stranu nemožnost odvolání, pokud si tuto možnost strany smluvně neujednají, by mohla mít fatální důsledky v případě, kdy by konečné rozhodnutí rozhodce bylo nesprávné. U složitějších případů je možné vydat rozhodčí nález ve lhůtě několika měsíců a u těch jednodušších do několika týdnů či dokonce dnů od data podání žaloby.¹¹¹

Dalším způsobem jak urychlit proces rozhodčího řízení, je možnost tzv. zrychleného rozhodčího řízení. Jeho úprava je obsažena například v Jednacím řádu pro rozhodčí řízení, které zajišťuje společnost ČMRS Consulting, s.r.o. z roku 2009 v ustanovení §26a, která však není rozhodčím soudem. Řád RS tuto formu rozhodčího řízení upravuje v § 30 pod rubrikou

¹¹⁰ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹¹¹ Rozhodčí řízení [online] [cit. 14.4.2013] dostupné z http://www.rozhodcisoud.cz/rz_c.html.

„urychlené řízení“ a § 49, v části Pravidla o nákladech rozhodčího řízení, obsahuje poplatek za tento typ řízení.

V tomto typu rozhodčího řízení se rozhoduje pouze písemnou formou, tedy bez ústního jednání.

Za hlavní podmínku zrychleného rozhodčího řízení je uváděna povinnost žalobce uhradit vedle rozhodčího poplatku i poplatek za zrychlené rozhodčí řízení. Zrychlené řízení však nelze provést tehdy, pokud by byl případ skutkově či právně obtížný a věc by si tak vyžadovala složité dokazování, zejména vypracování znaleckého posudku, předvolání svědků nebo nařízení ústního jednání či usoudí-li rozhodce, že věc není možné rozhodnout ve zkrácené lhůtě. Jak je tedy vidět, ve spoustě případů nebude možné tento typ rozhodčího řízení vůbec využít.

Zároveň ani ve všech státech nenajdeme tento typ rozhodčího řízení. Například Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži (ICC) ve svém Řádu úpravu urychleného rozhodčího řízení vůbec neupravuje. Pouze obsahuje možnost stran dohodnout se na kratších lhůtách uvedených v Řádu, avšak pouze se schválením rozhodčího soudu. Zároveň však, je rozhodčí soud následně oprávněn tyto lhůty prodloužit, je-li to nezbytné.¹¹²

5.1.2. Snadná vymahatelnost rozhodčích nálezů

Vymahatelnost rozhodčích nálezů v zahraničí je rozhodně jednodušší než vymáhání rozhodnutí státních soudů. Vděčíme za to především New Yorkské úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z 10. června 1958, kterou již k dnešnímu dni¹¹³ podepsalo 148 států. Vymáhání tuzemských rozhodčích nálezů na území České republiky je prakticky stejné jako vymáhání soudních rozhodnutí.¹¹⁴

Na druhou stranu rozhodci sami o sobě postrádají donucovací pravomoc, což může někdy komplikovat a prodlužovat rozhodčí řízení v situacích, kdy jedna ze stran sporu odmítá spolupracovat. Francouzská úprava donucovací pravomoc řeší ve své kapitole V. čl. 1487 a čl. 1488, ve kterých stanoví jako podmínku vynucení rozhodčího nálezu exekuční titul (doložku

¹¹² ICC Rules of Arbitration in force from 1. January 2012.

¹¹³ UNCITRAL: Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards [online] [cit. 16.4.2013] dostupné z http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html.

¹¹⁴ Jenerál, J.: Výhody rozhodčího řízení [online] [cit. 14.4.2013] dostupné z <http://www.spotrebitelskyrozhodce.cz/vyhody-rozhodciho-rizeni/>.

vykonatelnosti) vydaný Tribunálem nejvyšší instance v místě, kde byl rozhodčí nález vydán. Žádost o vykonatelnost podává „nejsvědomitější“ strana sporu.¹¹⁵

5.1.3. Otázka nákladů rozhodčího řízení

Za všeobecně rozšířenou výhodu rozhodčího řízení se považují nižší náklady tohoto typu řízení, než je tomu u řízení před obecnými soudy.

Ani na tuto „výhodu“ však nelze nahlížet zcela černobíle. RS na svých internetových stránkách v sazebníku rozděluje náklady rozhodčího řízení pro tuzemské spory a pro ostatní spory (dále i pro online spory, či spory z domén).

Náklady rozhodčího řízení před RS podle Řádu konkrétně tvoří:

- (a) poplatky za rozhodčí řízení,
- (b) poplatky za přezkum,
- (c) poplatek za zvláštní jmenování předsedy rozhodčího senátu,
- (d) správní náklady rozhodčího soudu,
- (e) zvláštní náklady vznikající rozhodčímu soudu,
- (f) vlastní výlohy stran.¹¹⁶

Výše nákladů na tuzemské spory a spory ostatní, tedy zahraniční spory se poměrně liší. Zatímco náklady na tuzemské rozhodčí řízení zahrnují pouze poplatky vypočtené podle hodnoty předmětu sporu, náklady na ostatní rozhodčí řízení zahrnují kromě poplatků i „paušál na správní náklady“.

Lze to ukázat na konkrétním příkladu. Pokud půjde o spor tuzemský, jehož výše peněžitého plnění bude 500 000,- Kč, v případě rozhodčího řízení budou poplatky činit 20 000,- Kč. Pokud by však šlo o zahraniční spor, tak by podle sazebníku RS dosáhla výše poplatků částky 73 300,- Kč¹¹⁷. Soudní řízení by si ve sporu stejného peněžitého plnění vyúčtovalo náklady ve výši okolo 25 000,- Kč bez právního zastoupení (velice záleží na tom, zda účastník řízení využije služby advokáta a pokud ano, tak v jakém rozsahu). Lze tedy usuzovat, že rozhodčí řízení není vždy a ve všech případech finančně výhodnější, než řízení před obecnými soudy.¹¹⁸

¹¹⁵ New civil code of procedure, Decree No. 2011-48 of 13 January 2011, art. 1487 - 1488 – Nový procesní řád, usnesení č. 2011 – 48 of 13, čl. 1487 – 1488.

¹¹⁶ Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, § 45.

¹¹⁷ Kalkulačka soudních poplatků [online] [cit. 14.6.2013] dostupné z <http://aktualne.centrum.cz/finance/kalkulacky/soudni-poplatky.phtml>.

¹¹⁸ Sazebník Rozhodčího soudu Hospodářské komory České republiky a Agrární komory České republiky [online] [cit. 14.4.2013] dostupné z <http://www.soud.cz/sazebniky>.

Je možné tedy souhlasit s tvrzením, že v případě tuzemských sporů jsou náklady v rozhodčím řízení podstatně nižší než u soudního řízení, nicméně nelze zapomínat na zahraniční spory a mezinárodní spory z investic, u kterých tato finanční „výhoda“ poněkud slábne.

5.2. Druhy rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení můžeme dělit dvěma základními způsoby. První základní dělení je dělení na rozhodčí řízení ad hoc a rozhodčí řízení institucionální. Dále rozhodčí řízení můžeme dělit na rozhodčí řízení fakultativní a rozhodčí řízení obligatorní.

5.2.1. Rozdíl mezi fakultativním a obligatorním rozhodčím řízením

O fakultativní rozhodčí řízení půjde tehdy, je-li k jeho zahájení potřeba existence rozhodčí smlouvy. Fakultativní rozhodčí řízení se také někdy nazývá dobrovolné rozhodčí řízení, jelikož se strany na způsobu řešení sporu dohodly dobrovolně v rozhodčí smlouvě. Mají však povinnost řídit se právními předpisy státu, na jehož území se má rozhodčí řízení konat.

Opakem rozhodčího řízení fakultativního je rozhodčí řízení obligatorní, které ke svému zahájení nepotřebuje existenci rozhodčí smlouvy, ale „na základě ustanovení mezinárodní smlouvy nebo vnitrostátního právního předpisu stačí podat žalobu u příslušného rozhodčího soudu“.¹¹⁹

Tento typ rozhodčího řízení existoval v České republice dříve mezi organizacemi členských států RVHP „na základě ustanovení Úmluvy o řešení občanskoprávních sporů, vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení z roku 1972“.¹²⁰ Platnost výše zmíněné úmluvy však skončila 26. ledna 1996. Dnes už se tento typ rozhodčího řízení v České republice nevyskytuje.

5.2.2. Institucionální rozhodčí řízení

5.2.2.1. Obecně

V institucionálním rozhodčím řízení se spory projednávají a rozhodují před stálými rozhodčími institucemi, kterými bývají nejčastěji tzv. rozhodčí soudy. Právní předpisy států stanoví podmínky zřizování rozhodčích soudů na svém území. Možnosti zřizování rozhodčích soudů stanoví právní předpisy jednotlivých států různě. Některé státy (např. Česká republika)

¹¹⁹ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹²⁰ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

povolují zřízení rozhodčího soudu pouze na základě zákona, v některých státech mají naopak možnost zřídit rozhodčí soud různá sdružení podnikatelů. Tak je tomu například na Slovensku, kde podle § 12 odst. 1 může rozhodčí soud zřídit právnická osoba.¹²¹ Stále rozhodčí soudy můžeme dělit na rozhodčí soudy s obecnou působností (v současné době je v České republice pouze jeden takový soud a tím je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky v Praze), na rozhodčí soudy specializované, které jsou oprávněny rozhodovat pouze spory z určitých právních vztahů (např. Mezinárodní rozhodčí soud pro námořní a vnitrozemskou plavbu v Gdyni nebo Mořská arbitrážní komise v Moskvě) a na rozhodčí soudy rozhodující spory pouze z mezinárodního obchodního styku (např. Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži nebo Meziamerická obchodní rozhodčí komise ve Washingtonu).¹²²

Výhoda institucionálního řízení pro rozhodce spočívá v tom, že pokud rozhodce rozhoduje v institucionálním rozhodčím řízení, nemusí se stranami ujednávat výše nákladů, jelikož náklady a splacení vyřizuje stálá rozhodčí instituce. Další nespornou výhodou, tentokrát pro strany sporu, spočívá v tom, že rozhodčí nález vydaný stálou rozhodčí institucí může mít větší váhu než rozhodčí nález vydaný rozhodcem.¹²³

5.2.2.2. Průběh

Spory rozhodují rozhodci zapsaní u konkrétního rozhodčího soudu, kteří jsou zvoleni a ustaveni pro konkrétní spor. Rozhodčí nález vydaný stálým rozhodčím soudem je však nálezem vydávaným rozhodčím soudem a nikoliv rozhodci. „Požadavky na rozhodce, způsob jejich výběru či určení, možnosti odvolání, překážky výkonu jejich funkce apod., si pravidelně stanoví v mezích daných konkrétním národním právním řádem jednotlivé řády rozhodčích soudů. Stranám je dána obvykle možnost výběr ovlivnit či přímo realizovat.“¹²⁴

5.2.2.3. Problematika položení předběžné otázky rozhodčím soudem

Sporným bodem v oblasti rozhodčího řízení je otázka možnosti položení předběžné otázky rozhodčím soudem.

¹²¹ Zákon č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovském konání, § 12 odst. 1.

¹²² Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektum, 1997.

¹²³ Moses, M., L.: The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, USA: Cambridge University Press, 2012.

¹²⁴ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer, 2013.

Význam předběžné otázky spočívá v oprávnění a někdy i povinnosti vnitrostátních soudů v případě jakýchkoli pochybností o výkladu či platnosti práva EU požádat Soudní dvůr Evropské unie o radu. Tato možnost je zakotvena ve Smlouvě o fungování Evropské unie v čl. 267 (dříve čl. 234): „Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se:

- a) výkladu této Smluv,
- b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie.

Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu, může tento soud, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o této otázce.¹²⁵

Rozhodnutím Soudního dvora Evropské unie, známým pod názvem Nordsee¹²⁶ byla judikována nemožnost položení této předběžné otázky rozhodčím soudem. Jako hlavní důvod nepřiznání této možnosti viděl SD v soukromoprávním charakteru rozhodčí smlouvy. Pro posouzení, zda je určitý orgán soudem, použil kritéria již stanovená v rozhodnutí Vaassen-Göbbels:¹²⁷

- a) musí být vytvořen na základě zákona,
- b) musí mít stálý charakter,
- c) musí respektovat požadavky spravedlivého procesu,
- d) musí aplikovat právo,
- e) ti, kteří spadají do jeho jurisdikce, mají povinnost se k němu dostavit.

SD se přiklonil k názoru, že na rozhodčí řízení nelze vztáhnou výše uvedené písmeno e), jelikož je rozhodčí řízení řízením dobrovolným. Je na samotných stranách, zda svůj spor projednají u rozhodčího soudu či soudu obecného. SD tedy toto poslední kritérium vykládá tak, že účast před soudním orgánem musí být obligatorní, aby spadal pod vymezení soudu podle čl. 267 (dříve čl. 234) Smlouvy o fungování Evropské unie.¹²⁸ Je sice pravdou, že rozhodčí řízení je dobrovolné, a neoplývá donucovací pravomocí vůči stranám, ačkoliv je uzavřená rozhodčí smlouva pro smluvní strany závazná. Toto odpírání institutu předběžné otázky však může mít negativní dopad na rozhodčí řízení, jelikož ho tím oslabuje a znevýhodňuje ho to oproti obecným soudům, což nelze charakterizovat jako pozitivní dopad.

¹²⁵ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 267.

¹²⁶ Rozhodnutí Nordsee Deutsche Hochseefisherei GmbH v. Reederei Mond, C-102/81, ze dne 23. března 1982.

¹²⁷ Rozhodnutí G. Vaassen-Göbbels (a widow) v Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbetrijf ze dne 30. června 1966.

¹²⁸ Fojtík, L., Proč nemůžou rozhodci klást předběžné otázky k ESD, [online] [cit. 10.6.2013], dostupné z <http://www.elaw.cz/cs/mezinarodni-pravo-a-pravo-eu/208-proc-nemuzou-rozhodci-klast-predbezne-otazky-k-esd.html>.

5.2.3. Rozhodčí řízení ad hoc a jeho průběh

O rozhodčí řízení ad hoc jde tehdy, kdy si jej strany sporu zvolí sami, nebo je jim vybrán oprávněnou osobou jeden nebo více rozhodců k projednání daného sporu. Strany tedy nejsou vázány žádným seznamem soudců či rozhodců. Mají však povinnost postupovat podle právních předpisů toho státu, na jehož území se bude konat rozhodčí řízení. V tomto typu rozhodčího řízení jsou strany sporu oprávněny např. určit rozhodcům postup při projednávání a rozhodování sporu a určit místo, kde se bude rozhodčí řízení konat. V případě, že by tak stranami určeno nebylo, mají rozhodci právo rozhodovat podle vlastního uvážení a brát v potaz veškeré okolnosti sporu.¹²⁹

Výhodu rozhodčího řízení ad hoc můžeme spatřovat v tom, že účastníci řízení nejsou povinni platit náklady za administrativní úkony provedené stálou rozhodčí institucí.

Strany sporu si mohou vytvořit vlastní pravidla, podle kterých se rozhodčí řízení povede, nebo se řídit pravidly UNCITRAL. Strany si v rozhodčím řízení ad hoc většinou volí pravidla UNCITRAL, jelikož se tím tak vyhnou zbytečné ztrátě času a nákladů na tvorbu vlastních pravidel.¹³⁰

Rozhodčí řízení ad hoc jsou užitečná ve sporech, kdy je jednou ze stran stát a druhou stranou je zahraniční investor či jiný obchodník, nebo jde o „spory mezi vyspělými obchodními partnery s dobrým právním zázemím.“¹³¹

Zcela nevhodný je však pro spory, kdy by soudili buď méně zkušení rozhodci, nebo naopak by šlo o rozhodčí řízení mezi stranami, které doposud neměly žádnou zkušenost s rozhodčím řízením.¹³²

5.2.4. Investiční rozhodčí řízení

V tomto poněkud specifickém typu rozhodčího řízení jsou na straně žalobců poškození zahraniční investoři a na straně žalovaných státy, které měly jako povinnost ochranu jeho investic. Právní titul pro podání takovéto žaloby nemusí být žádná smlouva mezi zahraničním investorem a žalovaným státem, jelikož investiční arbitráž typicky probíhá na základě dvoustranných mezistátních dohod o ochraně a podpoře investic (tzv. BITs – bilateral

¹²⁹ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹³⁰ Redfern, A., Hunter, M.: Redfern and Hunter on International Arbitration – Student version, Oxford University Press, 2009.

¹³¹ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 94.

¹³² Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

investment treaties). Obsahem těchto dohod jsou standardy ochrany investorů, které jsou státy povinny plnit.¹³³

Kromě těchto dvoustranných dohod v roce 1965 vznikla Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států ve Washingtonu. Tato úmluva vstoupila v platnost dne 14.10.1966.¹³⁴

5.3. Rozhodčí smlouva

5.3.1. Definice rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouvou se rozumí ujednání stran o tom, že v případě, kdy by došlo mezi stranami k jakémukoliv sporu, bude tento spor projednávat a rozhodovat jeden či více rozhodců, nebo stálá rozhodčí instituce.

„Rozhodčí smlouva je základním předpokladem pro možnost projednání vzniklého sporu mezi stranami mezinárodního obchodního styku (nejde-li o rozhodčí řízení obligatorní) v rozhodčím řízení a jeho předložení rozhodcům nebo rozhodčí instituci.“¹³⁵

Náležitosti rozhodčí smlouvy upravuje ZRR v § 3 ve kterém mimo jiné obligatorně stanoví její písemnou formu. Za platné se považuje, pokud je sjednána rozhodčí doložka jako součást podmínek, kterými se řídí hlavní smlouva. Toto však neplatí podle § 3 odst. 3 ZRR u sporů vzniklých ze spotřebitelských smluv. V těchto případech je nutné, aby byla rozhodčí smlouva sjednána samostatně, a nikoliv pouze jako součást podmínek, kterými se řídí hlavní smlouva, jinak je tato neplatná.

5.3.2. Druhy rozhodčích smluv

V právní praxi i teorii rozlišujeme tři druhy rozhodčí smlouvy. Jedná se o smlouvu o rozhodci, rozhodčí doložku, neomezený kompromis a asymetrickou rozhodčí doložku.

5.3.2.1. Smlouva o rozhodci

V případě této smlouvy už vznikl konkrétní spor mezi stranami a strany se dohodly, že tento spor předloží k projednání rozhodci ustanovenému ve smlouvě. V praxi k tomuto druhu rozhodčí smlouvy strany příliš často nepřistupují, jelikož rychlé vyřešení sporu

¹³³ Sekanina, J.: Mezinárodní právo – ochrana investic – arbitráž, [online] [cit. 14.6.2013] dostupné z <http://www.sekaninalegal.eu/useful-info-detail/56/co-je-investicni-arbitraz>.

¹³⁴ Convention on the settlement of investment disputes between states and nationals of other states (18.3.1965, Washington) – Washingtonská úmluva o řešení sporů z investic, vyhl. č. 420/1992 Sb.

¹³⁵ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997, s. 24.

prostřednictvím rozhodčího řízení nemusí být výhodné pro dlužníka. Na druhou stranu, smlouva o rozhodci má nespornou výhodu v tom, že může být naformulována přesně na konkrétní vzniklý spor.¹³⁶

5.3.2.2. Rozhodčí doložka

Rozhodčí doložka se na rozdíl od smlouvy o rozhodci uzavírá do budoucna, tzn. ve chvíli, kdy strany uzavírají rozhodčí doložku, mezi stranami žádný spor dosud nevznikl.¹³⁷ Rozhodčí doložka se uzavírá jako součást hlavní smlouvy uzavřené mezi stranami. Zároveň nemusí být uzavřena na všechny druhy sporů vzniklé z této smlouvy, ale může se týkat pouze některých částí (např. spory z neplnění). Rozhodčí doložky jsou většinou všeobecné a neobsahují větší detaily ohledně budoucích sporů.

5.3.2.3. Neomezený kompromis

Třetím druhem rozhodčí smlouvy je tzv. neomezený kompromis, který však nebývá vždy uváděn z důvodu podobnosti s rozhodčí doložkou.¹³⁸

Rozdíl spočívá v tom, že neomezený kompromis si mezi sebou dohodnou spolupracující strany, které mezi sebou uzavírají neurčité množství smluv, zatímco rozhodčí doložka se vztahuje pouze na konkrétní smlouvu, ve které je obsažena.¹³⁹

5.3.2.4. Asymetrická rozhodčí doložka

Poslední typ rozhodčí smlouvy je znám pod názvem asymetrická rozhodčí doložka. Tento typ rozhodčí smlouvy spočívá v tom, že asymetrická doložka uvádí rozhodčí řízení jako způsob řešení vzniklých sporů, nicméně jedna ze stran má právo podle vlastního uvážení podat žalobu u obecného soudu. Tento typ rozhodčí smlouvy však není uznávaný ve všech zemích. Jako příklad je možné uvést Francii, která tuto asymetrickou rozhodčí doložku neuznává a za platný typ rozhodčí smlouvy považuje pouze smlouvu o rozhodci a rozhodčí doložku.¹⁴⁰

¹³⁶ Redfern, A., Hunter, M.: Redfern and Hunter on International Arbitration – Student version, Oxford University Press, 2009.

¹³⁷ Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR Rsp 213/02 publikované in Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, s. 27.

¹³⁸ Redfern, A., Hunter, M.: Redfern and Hunter on International Arbitration – Student version, Oxford University Press, 2009.

¹³⁹ Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR Rsp 61/98 publikované in Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, s. 37.

¹⁴⁰ Decree No. 2011-48 of 13 January 2011 for Code of Civil Procedure, article 1442, translated by Emmanuel Gaillard, Nanou Leleu-Knobil and Daniela Pellarini of Shearman & Sterling LLP - Vyhláška č. 2011-48 ze dne

5.3.3. Obsah rozhodčí smlouvy

V případě rozhodčí smlouvy uzavřené v institucionálním rozhodčím řízení formou rozhodčí doložky stačí, když tato obsahuje instituci oprávněnou k projednání sporu, který by mohl v budoucnu vzniknout. Text rozhodčí doložky by mohl vypadat například takto: „*V případě vzniku sporu z této smlouvy o zřízení zástavního práva k nemovitostem je dána k jeho projednání a rozhodnutí příslušnost Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.*“

V souvislosti s obsahem a formou rozhodčí doložky je nejednotná česká judikatura v případech, kdy se jedná o standardizované rozhodčí doložky arbitrážních center, která jsou rozhodčí doložkou nadaná stranami pravomocí jmenovat rozhodce či rozhodčí senáty (tzv. appointing authority). Ve svém usnesení Vrchní soud v Praze ze dne 28. května 2009 judikoval, že „neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce (rozhodců) ad hoc anebo konkrétního způsobu jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce (rozhodců) a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona“.¹⁴¹

V tomto soudním rozhodnutí je patrná snaha omezovat pravomoc arbitrážních center, které nejsou považovány za stálé rozhodčí instituce, vydávat standardizované rozhodčí doložky. S tímto usnesením VS se však neshodují usnesení NS. Jako příklad je možno uvést rozhodnutí NS ze dne 29. září 2009, které se k problematice rozhodčích doložek postavil následovně: „Rozhodčí doložka, v níž se účastníci dohodli, že rozhodce, jenž bude rozhodovat jejich případné spory vyplývající z leasingové smlouvy, bude vybrán ze seznamu rozhodců vedeného při Asociaci leasingových společností ČR, je platným ujednáním o způsobu určení počtu a osob rozhodců.“¹⁴²

13. ledna 2011 k občanskému soudnímu řádu, § 1442, přeložil Emmanuel Gaillard, Nanou Leleu-Knobil a Daniela Pellarini z Shearman & Sterling LLP.

¹⁴¹Usnesení VS 28.5.2009, 12 Cmo 496/2008.

¹⁴²Rozhodnutí NS ze dne 29.9.2009, 23 Cdo 5129/2007.

Lisse, L: Rozhodčí doložky arbitrážních center ve světle recentní judikatury [online] PRAVNIRADCE.IHNED.CZ 2010 [cit.13.04.2013].

Co se týče obsahu smlouvy o rozhodci, jakožto samostatné smlouvy, musí tato obsahovat označení smluvních stran a musí být uveden konkrétní rozhodce, který daný spor bude projednávat.¹⁴³

V případě, že půjde o spor ze spotřebitelských smluv, musí rozhodčí doložka podle § 3 odst. 5 ZRŘ obsahovat informace o:

- a) rozhodci, nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud;
- b) způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení;
- c) odměně rozhodce a nákladech;
- d) místu konání rozhodčího řízení;
- e) způsobu doručení rozhodčího nálezu a
- f) o tom, že pravomocný rozhodčí nálezn je vykonatelný.

5.3.4. Zánik rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouva může zaniknout hned několika způsoby. Jedním z nejčastějších důvodů zániku rozhodčí smlouvy je dohoda stran o jejím zrušení. Jelikož má rozhodčí smlouva obligatorně stanovenou písemnou formu, musí tak i k jejímu zrušení dojít písemně. Dále může ve dvou případech zánik rozhodčí smlouvy způsobit samotný rozhodce. V prvním případě rozhodčí smlouva zanikne, pokud rozhodce ustanovený pro rozhodčí řízení ad hoc zemře, nebo pozbude způsobilosti vykonávat svou funkci rozhodce (pravděpodobně půjde o případy například omezení způsobilosti k právním úkonům, popřípadě úmyslný trestný čin v souvislosti s jeho funkcí). Pokud by tato skutečnost nastala v rozhodčím řízení institucionálním, rozhodčí smlouva nezaniká a stálou rozhodčí institucí je určen rozhodce nový. Ve druhém případě rozhodčí smlouva zanikne, pokud smlouvou určený rozhodce nepřijme svou funkci.¹⁴⁴

Zánik rozhodčí smlouvy také automaticky nastává, pokud je sjednána na dobu určitou a tato doba uplyne. V praxi se s tímto způsobem zániku příliš často neseťkáváme, jelikož by tento zánik mohl mít vážný dopad na právě probíhající rozhodčí řízení, které by tak nemohlo být ukončeno vydáním rozhodčího nálezu a rozhodci by museli ukončit svoji činnost.

Dále rozhodčí smlouva bezesporu zanikne v případě, kdy je mezi stranami sjednán smír, či byl vydán rozhodčí nálezn, ve všech věcech na které se rozhodčí smlouva vztahuje.

¹⁴³ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹⁴⁴ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

Pokud byl v rozhodčím řízení na základě rozhodčí smlouvy vydán rozhodčí nález, který byl následně soudem zrušen, zejména z důvodu neplatnosti takové smlouvy, zaniká i tato rozhodčí smlouva.¹⁴⁵

5.3.5. Separabilita rozhodčí doložky

V praxi rozhodčího řízení se nezdá objevovaly případy posuzování míry vázanosti rozhodčí smlouvy na smlouvu hlavní. Bylo nutné posoudit, zda je existence rozhodčí smlouvy, zejména v podobě rozhodčí doložky, vždy závislá na existenci smlouvy hlavní či nikoliv, v případě kdy došlo k neplatnosti smlouvy hlavní. V praxi rozhodčího řízení se prosadil princip tzv. autonomie nebo-li separace obou smluv. Tento princip vychází z oddělitelnosti obou smluv.¹⁴⁶

V zahraničí lze najít konkrétní úpravu tohoto pravidla například ve Vzorovém zákoně UNCITRAL, čl. 7, 8 a 16, nebo například Anglickém zákoně o rozhodčím řízení z roku 1966, který tento princip upravuje v části 6 a 7.¹⁴⁷

Na tuto doktrínu autonomie navazuje doktrína pravomoci, tzv. doktrína competence-competence, která spočívá v oprávnění rozhodců rozhodovat o své vlastní pravomoci.¹⁴⁸

V českém právním řádu lze doktrínu autonomie nalézt v obchodním zákoníku v § 267 odst. 3: „Je-li součástí jinak neplatné smlouvy dohoda o volbě práva nebo tohoto zákona (§262) nebo dohoda o řešení sporu mezi smluvními stranami, jsou tyto dohody neplatné pouze v případě, že se na ně vztahuje důvod neplatnosti. Neplatnost těchto dohod se naopak netýká neplatnosti smlouvy, jejíž jsou součástí.“¹⁴⁹

ZRŘ však tuto problematiku nijak neřeší.

Větším problémem však zůstává otázka separability rozhodčí doložky v případě odstoupení od smlouvy, jelikož zde dochází k rozporu mezi obchodním zákoníkem a zákoníkem občanským.

Podle obchodního zákoníku § 351 odst. 1: „Odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti stran ze smlouvy. Odstoupení od smlouvy se však nedotýká nároku na náhradu škody vzniklé porušením smlouvy, ani smluvních ustanovení týkajících se volby práva nebo volby tohoto zákona podle § 262, řešení sporů mezi smluvními stranami a jiných ustanovení,

¹⁴⁵ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹⁴⁶ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

¹⁴⁷ Born, G. B.: International Arbitration – Cases and Materials, The Netherlands: Wolters Kluwer, 2011, s. 174.

¹⁴⁸ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

¹⁴⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 267 odst. 3.

kteřá podle projevené vůle stran nebo vzhledem ke své povaze mají trvat i po ukončení smlouvy.“¹⁵⁰ Z toho tedy lze dovozovat, že v případě odstoupení od smlouvy, řídící se obchodním zákoníkem automaticky nezaniká celá smlouva. Proti tomuto ustanovení však stojí úprava zahrnutá v současném občanském zákoníku v § 48 odst. 2: „Odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak.“¹⁵¹ Občanský a obchodní zákoník tedy zakládají určitý rozpor ohledně separability rozhodčí doložky v případě odstoupení od smlouvy.¹⁵²

Vyřešení této otázky by měl přinést nový občanský zákoník, který v sobě zahrnuje jak úpravu obchodního zákoníku tak zákoníku občanského a zobecňuje ji. V § 2005 odst. 2 se jeho tvůrci zjevně přiklonili k separabilitě rozhodčí doložky i v případě odstoupení od smlouvy: „Odstoupení od smlouvy se nedotýká... ujednání, které má vzhledem ke své povaze zavazovat strany i po odstoupení od smlouvy, zejména ujednání o způsobu řešení sporů.“¹⁵³ Bude tedy jen na soudní praxi, jak si s tímto ustanovením následně poradí.

5.3.6. Neexistence a neplatnost rozhodčí smlouvy

Námítku neplatnosti rozhodčí smlouvy lze namítnout buď před rozhodcem během rozhodčího řízení, nebo podáním žaloby k obecnému soudu.

Rozlišujeme dva hlavní způsoby namítání neplatnosti rozhodčí smlouvy. Prvním důvodem takové neplatnosti je neplatnost z hlediska arbitrability. Námítku nedostatku arbitrability sporu je možné vznést kdykoliv během rozhodčího řízení. Pokud by totiž spor nebyl arbitrabilní, byl by to důvod pro zrušení rozhodčího nálezu i bez nutnosti vznést námítku takové neplatnosti.

Naproti tomu námítka neplatnosti či neexistence rozhodčí smlouvy z jiných důvodů než je důvod nearbitrability sporu, musí být vznesena nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkající se věci samé. Tento druh námítky projednávají rozhodci.

Naopak ve druhém způsobu vznesení námítky jsou k projednání oprávněny obecné soudy. V tomto případě budou v řízení o námítce neplatnosti rozhodčí smlouvy obecné soudy postupovat podle § 106 OSŘ. Obecný soud následně soudní řízení zastaví, pokud zjistí, že má být věc projednávána v rozhodčím řízení podle dohody účastníků. Pokud však účastníci

¹⁵⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 351 odst. 1.

¹⁵¹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 48 odst. 2.

¹⁵² Trávníčková, S.: Zánik rozhodčí doložky v případě odstoupení od smlouvy hlavní v občanskoprávních vztazích, Dny práva – 2009 – Days of law: the Conference Proceedings, 1. edition, Brno: Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1.

¹⁵³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, § 2005 odst. 2.

shodně nebudou trvat na projednání svého sporu v rozhodčím řízení, má obecný soud pravomoc takovou věc projednat.¹⁵⁴

6. Rozhodčí nález

6.1. Pojem a náležitosti rozhodčího nálezu

Pojem rozhodčího nálezu nemá ve světě a v mezinárodním právu ustálenou definici. Momentálně nejvýstižnější definice je obsažena v NYÚ¹⁵⁵ v čl. 1 odstavci 2: „Výraz „rozhodčí nález“ zahrnuje nejen nálezy vydané rozhodci ustanovenými pro každý jednotlivý případ, nýbrž i nálezy vydané stálými rozhodčími orgány, jimž se strany podrobily.“

Rozhodčí nález je vydáván vždy, když se v rozhodčím řízení rozhoduje ve věci samé, nebo v případech kdy je jedné ze stran ukládána určitá povinnost (např. povinnost k úhradě nákladů řízení).

„Kupříkladu splní-li povinný (žalovaný), který je v prodlení, svůj závazek až po zahájení řízení a žalobce vezme žalobu zpět, ovšem trvá na náhradě nákladů řízení, které mu doposud vznikly, a uloží-li rozhodci odpovídající povinnost k úhradě nákladů řízení žalovanému, musí vždy rozhodnout i ve formě rozhodčího nálezu a nikoliv usnesením.“¹⁵⁶

Proti rozhodčímu nálezu tedy stojí výše zmíněné usnesení, které se vydává vždy, když se nerozhoduje o věci samé, či když se nerozhoduje o uložení jakékoliv povinnosti některé ze stran (např. usnesením se zastavuje rozhodčí řízení ve chvíli, kdy žalobce vezme zpět svoji žalobu, a dále se usnesení použije v případě, kdy se strany dohodnou na smíru).¹⁵⁷

Rozhodčí nález je většinou konečným rozhodnutím rozhodce či rozhodců, ale existují i tzv. mezitímní a částečné rozhodčí nálezy.

Mezitímním rozhodčím nálezem lze rozhodovat pouze o základu projednávané věci, zatímco částečný rozhodčí nález naproti tomu rozhoduje pouze o části nároku.

¹⁵⁴ Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení, Praha: ASPI, 2007.

¹⁵⁵ Redfern, A., Hunter, M.: Redfern and Hunter on International Arbitration – Student version, Oxford University Press, 2009.

¹⁵⁶ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 830.

¹⁵⁷ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

Zároveň však se „i konečný rozhodčí nález může stát částečným rozhodčím nálezem, pokud se později zjistí, že nebylo rozhodnuto o celém předmětu řízení a že je ve věci zapotřebí vydat doplňující (dodatečný) rozhodčí nález.“¹⁵⁸

Za další „typ“ rozhodčího nálezu tedy můžeme považovat tzv. doplňující (dodatečný) rozhodčí nález, o který se bude jednat v případě, kdy konečným rozhodčím nálezem není rozhodnuto o všech uplatněných nárocích, který je projednáván v řízení v celém rozsahu, jen z důvodu opomenutí rozhodců. V takovém případě je povinností rozhodců rozhodnout o takovém nároku doplňujícím (dodatečným) rozhodčím nálezem. Pokud tento neprojednaný nárok vyžaduje další projednání věci, jsou rozhodci povinni rozhodčí řízení opět otevřít a danou věc projednat v rozsahu potřebném k dané části návrhu některého z účastníků. V takovém případě se bude rozhodčí nález původně označený jako konečný, chovat jako nález částečný a doplňující (dodatečný) nález bude pak následně nálezem konečným.

Důležité je zmínit, že tyto doplňující (dodatečné) rozhodčí nálezy se neuplatňují při opravě gramatických či jiných formálních a zjevných chyb.¹⁵⁹

Rozhodčí nález má stejné právními účinky jako pravomocné soudní rozhodnutí. Tyto účinky je možné dělit na účinky materiální a na účinky formální.

Podstatou formálního účinku je nenapadnutelnost rozhodčího nálezu odvoláním, ledaže by byla mezi rozhodci v rozhodčí smlouvě sjednána dohoda o možnosti přezkumu rozhodčího nálezu na základě návrhu podaného na základě předchozího smluvního ujednání sporných stran jinými rozhodci. V praxi se tento způsob však příliš často nevyskytuje z důvodu zbytečného protahování rozhodčího řízení.

Materiální účinky spočívají v závaznosti rozhodčího nálezu pro sporné strany a jeho následné vykonatelnosti po uplynutí lhůty v něm stanovené.¹⁶⁰

Konkrétní obsahové náležitosti rozhodčího nálezu jsou podrobně stanoveny pouze v jednotlivých řádech rozhodčích soudů. ZRŘ v § 25 pouze stanovuje povinnost písemné formy nálezu, určitost výroku nálezu a podepsání takového alespoň většinou rozhodců. Nepožaduje se podepsání všemi rozhodci z toho důvodu, aby nebylo možné blokovat daný rozhodčí nález odmítnutím podepsání menšinovým rozhodcem. Pokud by však takový případ nastal, bylo by vhodné odůvodnit takovéto odmítnutí podpisu rozhodcem.¹⁶¹

¹⁵⁸ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 832.

¹⁵⁹ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012.

¹⁶⁰ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹⁶¹ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012.

Rozhodčí nález by dále měl obsahovat odůvodnění, ledaže se strany dohodnou, že odůvodnění nebude potřeba. Toto neplatí u spotřebitelských sporů, u kterých rozhodčí nález musí obsahovat jak odůvodnění (nelze stranami ujednat jinak), tak navíc i poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudem vždy.

„Stejně jako v rozsudku státního soudu musí být i v rozhodčím nálezu část výroková (složení rozhodců, místo a datum vydání rozhodčího nálezu, jména a adresy sporných stran, předmět sporu, rozhodnutí o nárocích a nákladech řízení) a odůvodnění (pravomoc rozhodců, skutkové zjištění předmětu sporu, aplikované právo, podpisy většiny rozhodců). V rozhodčím nálezu, jde-li o rozhodčí řízení ad hoc, musí být též rozhodnuto o honorářích rozhodců.“¹⁶²

Práva a povinnosti, které vyplývají z rozhodčího nálezu, musejí být určeny přesně a takovým způsobem, aby nezavdávaly žádné pochybnosti. Konkrétně se bude jednat o přesné vymezení a individualizaci oprávněného a povinného, práva a povinnosti a přesný rozsah a obsah jejich plnění. Pokud by rozhodčí nález tyto náležitosti neobsahoval, nemohl by se stát vykonatelným rozhodnutím a následně by nemohlo dojít ani k nucenému výkonu rozhodnutí na základě tohoto rozhodčího nálezu z toho důvodu, že by bylo možné daný rozhodčí nález kdykoliv zastavit.

Zákon o rozhodčím řízení nestanoví ani požadavek na kvalifikovaný podpis rozhodců. Tuto povinnost jsou oprávněny stanovit pouze řady stálých rozhodčích soudů.¹⁶³

6.2. Zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí

Jelikož neexistuje možnost napadnout rozhodčí nález odvoláním, kromě případů, kdy si tak ujednají strany samy v rozhodčí smlouvě, byl vytvořen institut, který zajišťuje ochranu a spravedlnost v případech kdy během rozhodčího řízení došlo k nějakému pochybení zásadně procesního charakteru – vyjma spotřebitelských věcí. Tímto institutem je možnost zrušení rozhodčího nálezu soudem. Zrušit rozhodčí nález je oprávněn pouze státní soud a pouze ze zákonem stanovených důvodů. Zároveň musí jít o tuzemský rozhodčí nález, tedy nález vydaný na území České republiky. „To ovšem neznamená nemožnost domáhat se zrušení rozhodčího nálezu ještě před zahájením řízení exekučního v zemi vydání nálezu, pokud tamní právní předpisy takový postup umožňují.“¹⁶⁴

¹⁶² Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997, s. 38.

¹⁶³ Srov. Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 920.

¹⁶⁴ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1064

Řízení o zrušení rozhodčího nálezu není ani řádným ani mimořádným opravným prostředkem, jelikož rozhodčí řízení a řízení před obecnými soudy jsou dvě naprosto odlišná řízení, která podléhají rozdílné procesní úpravě.

Účelem tohoto institutu je zjištění, zda byly splněny všechny nezbytné podmínky pro rozhodčí řízení, a tedy základní podmínky pro domáhání se uznání a výkonu vydaného rozhodčího nálezu, a jeho následné zrušení v případě, kdy by tyto podmínky splněny nebyly.

Objektem řízení o zrušení rozhodčího nálezu je rozhodčí nález, a aktivně legitimovanými k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu jsou strany, které měly status účastníků v řízení před rozhodci. V případě, že by v řízení byl i vedlejší účastník, má tento právo osvědčit svůj případný zájem v tomto řízení o zrušení rozhodčího nálezu, ale v návaznosti na první větu § 31 ZRŘ, která stanoví, že „soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález.“ zároveň nemá možnost podat vlastní návrh na zrušení rozhodčího nálezu, jelikož není považován za stranu rozhodčího řízení.

„V souvislosti s řízením o zrušení rozhodčího nálezu se naskýtá otázka, zda a v jaké míře je přípustné vedlejší účastenství v tomto řízení.“¹⁶⁵

Za sporné se považuje především to, zda připustit či nepřipustit, aby byl vedlejším účastníkem řízení rozhodce nebo stálý rozhodčí soud.

Podle § 93 OSŘ, se může řízení účastnit ten, kdo má právní zájem na výsledku tohoto řízení a současně je vedlejší intervence možná pouze v případě, kdy jde o řízení sporné.

Jelikož je řízení o zrušení rozhodčího nálezu řízením sporným, může být rozhodce či stálý rozhodčí soud vedlejším účastníkem, prokáže-li výše zmíněný, požadovaný právní zájem na výsledku řízení. Judikatura „právní zájem na výsledku řízení“ vymezuje poměrně široce a velice vágně. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. února 2007 dospěl k názoru, že: „V řízení má vedlejší účastník stejná práva a povinnosti jako účastník. Jedná však toliko sám za sebe. Jestliže jeho úkony odporují úkonům účastníka, kterého v řízení podporuje, posoudí je soud po uvážení všech okolností.“¹⁶⁶

Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu stanoví ZRŘ v § 31 a prakticky se shoduje s důvody v jednotlivých právních řádech států i s EÚ. Tyto důvody musejí předpokládat existenci určitých vad. Půjde o vady, které se týkají rozhodčí smlouvy (např. neplatnost rozhodčí smlouvy), dále vady týkající se samotného rozhodčího řízení a nakonec vady, které se týkají rozhodčího nálezu.

¹⁶⁵ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1068.

¹⁶⁶ Rozsudek NS ze dne 27.2.2007, sp.zn. 29 Odo 260/2005.

Procesní předpisy pak stanoví postup v případě, kdy skutečně dojde ke zrušení rozhodčího nálezu. Rozlišují se tak dva případy zrušení. Zrušení pro vady z rozhodčí smlouvy a vady z rozhodčího řízení a zrušení pro vady z rozhodčího nálezu.

V případě prvního způsobu zrušení rozhodčího nálezu nebude existovat platná rozhodčí smlouva, takže by spor nemohl být předmětem rozhodčího řízení a mohl by se tak stát předmětem řízení pouze před státním soudem.

V případě druhého zrušení rozhodčího nálezu mají strany možnost spor projednat v novém rozhodčím řízení, ze kterého jsou však zpravidla již vyloučeni „rozhodci, kteří vydali zrušený rozhodčí nález.“¹⁶⁷

Návrh na zrušení rozhodčího nálezu musí splňovat určité obsahové náležitosti. Mezi tyto povinné náležitosti patří:

- a) označení navrhovatele;
- b) označení soudu, kterému je návrh podáván;
- c) rozhodčí nález, kterého se návrh týká (včetně rozhodců nebo stálého rozhodčího soudu, kterými byl vydán, datum tohoto vydání a důvod, pro který navrhovatel zrušení rozhodčího nálezu navrhuje).

Dále musí návrh obsahovat důkazy prokazující důvod pro zrušení rozhodčího nálezu. Takovýto návrh musí být opatřen datem a podpisem navrhovatele.

V případě, že je podán návrh na zrušení rozhodčího nálezu obsahující všechny výše vyjmenované náležitosti, nemá tento „žádný vliv na právní moc rozhodčího nálezu a ni na jeho vykonatelnost“¹⁶⁸, nicméně může způsobit odklad vykonatelnosti rozhodčího nálezu. Půjde zejména o spotřebitelské spory, u kterých soud po podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu zkoumá „případný důvod pro odklad vykonatelnosti, a tedy i možnost vykonatelnosti ex officio, a dospěje-li k závěru, že takové důvody dány jsou, o odkladu vykonatelnosti rozhodne do sedmi dnů od podání návrhu.“¹⁶⁹

¹⁶⁷ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997, s. 39.

¹⁶⁸ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1075.

¹⁶⁹ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1075.

7. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů

Za nezanedbatelnou výhodu rozhodčího řízení můžeme považovat snadnější uznávání a vykonávání cizích rozhodčích nálezů, než uznávání a vykonávání rozhodnutí vydaných státními soudy.

Uznáním cizího rozhodčího nálezu se rozumí, že mu budou přiznány na území jiného státu, než na kterém byl vydán, totožné právní účinky jako rozhodčímu nálezu vydanému na území, kde k uznání cizího rozhodčího nálezu dochází (tzv. domácí rozhodčí nález).¹⁷⁰

Uznávání cizích rozhodčích nálezů se neprovádí žádným zvláštním rozhodnutím, ale pouze se k němu státním soudem přihlédne. Státní soud nemá pravomoc cizí rozhodčí nález dále přezkoumávat ve věci samé. S tím se ztotožňuje i česká judikatura. Nejvyšší soudu České republiky se například v usnesení ze dne 29.3.2001 přiklání k tomu, že „při výkonu rozhodnutí soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost vykonávaného rozhodnutí nebo jiného titulu. Zkoumá pouze, zda exekuční titul, jehož výrokem je vázán, byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je vykonatelný po stránce formální a materiální, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda je výkon rozhodnutí v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, zda k vydobytí pohledávky nepostačuje výkon rozhodnutí nařízený nebo navržený jiným způsobem, zda vymáhané právo není prekludováno a zda navržený způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný.“¹⁷¹

Ve chvíli, kdy je rozhodčí nález uznán podle příslušných článků NYÚ, může dojít k jeho následnému výkonu způsobem níže popsaným.

V soudní praxi se však objevuje problém s uznáním a výkonem rozhodčích nálezů, které byly zrušeny ve státě původu.¹⁷² Tato nejasnost je způsobena dispozitivní úpravou čl. V odst. 1 písm. e) NYÚ, který stanoví, že: „Uznání a výkon nálezu mohou být odepřeny na žádost strany, proti níž je nález uplatňován, pouze tehdy, když tato strana prokáže příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon, že nález se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.“¹⁷³

Díky slovu *mohou*, místo *musí*, se tak ponechává na uvážení soudů, jak s touto situací naloží. V judikatuře zahraničních soudů se objevují rozdílné postoje k této otázce. Jako příklad lze

¹⁷⁰ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹⁷¹ Usnesení NS ze dne 29.3.2001, sp. zn.: 21 Cdo 1511/2000.

¹⁷² Dobiáš, P.: Uznání výkon rozhodčích nálezů zrušených ve státě podle relevantní judikatury zahraničních obecných soudů, Právník. 2007, č. 3.

¹⁷³ NYÚ čl. V odst. 1 písm. e).

uvést rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu, který se ve věci Kajo-Erzeugnisse Essenzen GmbH v DO Zdravilisce Radenska¹⁷⁴ přiklonil k názoru, že podle EÚ čl. IX „není zrušení rozhodčího nálezu v zemi původu pro porušení domácího veřejného pořádku důvodem pro odmítnutí výkonu rozhodčího nálezu v jiných smluvních státech, jejichž veřejný pořádek tento rozhodčí nález neporušuje.“¹⁷⁵ Nejvyšší soud posoudil tento článek EÚ jako omezení výše zmíněného článku NYÚ.

Oproti tomu Odvolací soud Spojených států naopak odmítl povolit výkon zrušeného rozhodčího nálezu ve věci Baker Marine Ltd. V Chevron.¹⁷⁶

Jak lze tedy vidět, na otázku uznání a výkonu zrušeného rozhodčího nálezu nejsou jednotné odpovědi ani v judikatuře soudů po celém světě.

Ve většině států je výkon rozhodčího nálezu prováděn státním soudem státu, ve kterém byl rozhodčí nález uznán. „Rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí cizího rozhodčího nálezu je však třeba vždy zdůvodnit.“¹⁷⁷

Za výkon, rozhodčího nálezu, se považuje možnost donucení příslušným právním orgánem povinného (státním soudem), který dobrovolně nesplnil povinnosti, které mu byly uloženy v uznaném rozhodčím nálezu, aby tyto povinnosti splnil. Jako příklad lze uvést neuhrazení náhrady škody vyplývající z rozhodčího nálezu.¹⁷⁸

Hlavní zásadou pro to, aby byly cizí rozhodčí nálezy uznávány a vykonávány v České republice, je zásada materiální vzájemnosti stanovená v § 38 ZRŘ: „Rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v tuzemsku uznány a vykonány jako tuzemské rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti.“

Tuto vzájemnost je nutno chápat jako „vzájemnost při výkonu rozhodčích nálezů vydaných v České republice ve státě, v němž byl vydán rozhodčí nález, který je v České republice navrhován.“¹⁷⁹

¹⁷⁴ Rozhodnutí ve věci DO Zdravilisce Radenska v. Kajo-Erzeugnisse, Essenzen GmbH. ze dne 20. listopadu 1993.

¹⁷⁵ Dobiáš, P.: Uznání výkon rozhodčích nálezů zrušených ve státě podle relevantní judikatury zahraničních becných soudů, Právník. 2007, č. 3, s. 330.

¹⁷⁶ Dobiáš, P.: Uznání výkon rozhodčích nálezů zrušených ve státě podle relevantní judikatury zahraničních becných soudů, Právník. 2007, č. 3, s. 329.

Rozhodnutí ve věci Baker Marine Nig Ltd v. Chevron Nig Ltd ze dne 19. srpna. 1999.

¹⁷⁷ Růžička, K. in Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K. a kol.: Právo mezinárodního obchodu, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s.

¹⁷⁸ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Praha: Prospektrum, 1997.

¹⁷⁹ Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1356.

V zákonem stanovených případech je však možné odmítnout uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu. Dle § 39 ZRŘ se uznání a výkon odmítne, jestliže rozhodčí nález nebude podle práva státu, ve kterém byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný, jestliže bude rozhodčí nález stížen vadou podle § 31 ZRŘ (např. neplatnost rozhodčí smlouvy, rozhodčí nález nebude usnesen většinou rozhodců nebo nebyla-li straně poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat) a pokud by rozhodčí nález nějakým způsobem odporoval veřejnému pořádku. (Viz kapitola Zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.)

ZRŘ ve svých ustanoveních se nijak nezabývá otázkou, kdo je oprávněn tuto problematiku vzájemnosti posuzovat, resp. kdo má právo prohlašovat nedostatek vzájemnosti při výkonu cizích rozhodčích nálezů. Aplikuje se tedy ustanovení § 54 MPSaP, které k tomuto posuzování opravňuje Ministerstvo spravedlnosti České republiky: „Prohlášení ministerstva spravedlnosti o vzájemnosti ze strany cizího státu, vydané v dohodě s ministerstvem zahraničních věcí a s jinými příslušnými ministerstvy, je pro soudy i jiné státní orgány závazné.“

Při posuzování, zda se jedná o rozhodčí nález tuzemský či cizí, je podle ZRŘ rozhodné místo vydání takového rozhodčího nálezu.

Každý stát pojímá rozhodčí řízení trochu jiným způsobem a pro budoucí uznání či výkon rozhodčích nálezů je proto důležité znát přístup k rozhodčímu řízení v právním řádu státu, ve kterém se bude rozhodčí nález uznávat a vykonávat.

Státy proto vycházejí ze dvou možných teorií, či přístupů, a sice teorie smluvní a teorie rozsudkové.

Smluvní teorie nahlíží na rozhodčí nález jako na výsledek a účinek rozhodčí smlouvy, která byla uzavřena mezi stranami. Rozhodčí nález tedy chápe jako důsledek této rozhodčí smlouvy, díky kterému současně vznikají práva a povinnosti soukromoprávní povahy. Strana, která ve sporu uspěla, má tak soukromoprávní nárok vůči straně, která naopak neuspěla. K vynucení tohoto nároku může oprávněná strana použít státního donucení.

Naproti tomu **rozsudková teorie** staví rozhodčí nález jako projev rozhodovací moci podle cizího práva a neposuzuje ho jako základ pro soukromoprávní nárok.

Česká republika se klání k teorii rozsudkové, jelikož přiznává „řádně doručenému rozhodčímu nálezu“ účinky pravomocného soudního rozhodnutí.¹⁸⁰

¹⁸⁰ Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, Prospektrum, Praha, 1997.

Mezi výše zmíněné teorie je potřeba ještě zařadit i tzv. **teorii smíšenou**, která je kompromisem mezi dvěma výše zmíněnými. „Její počátek je spojován se jménem Survilla a rozvinul ji zásadním způsobem G. Sauser-Halla.“¹⁸¹

¹⁸¹ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha: Wolters Kluwer, 2013.

8. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se věnovala několika hlavním bodům mezinárodní obchodní arbitráže s ohledem na jejich nejaktuálnější právní úpravu, a sice arbitrabilitě sporů, rozhodčímu řízení, rozhodčímu nálezu a pramenům mezinárodní obchodní arbitráže, včetně stálých rozhodčích institucí a jejich pravidel. U vybraných témat jsem se zaměřila na komparaci naší právní úpravy se zahraniční právní úpravou.

V první kapitole jsem se detailně věnovala problematice arbitrability sporů. Po analýze tohoto podstatného aspektu mezinárodní obchodní arbitráže jsem dospěla k závěru, že v dnešní době je trendem spíše snaha o rozšíření arbitrability, než naopak její zužování. Zároveň však zůstávají některé typy sporů stále na hraně a zůstává otázkou, zda je zařadit mezi spory arbitrabilní či nikoliv. Nejspornější druhem sporů zřejmě zůstávají spory týkající se nemovitostí. Na základě komparace se zahraniční právní úpravou jsem došla k závěru, že v zahraničních právních řádech je spíše příklon k povolení nemovitostních sporů k projednání prostřednictvím rozhodčího řízení. V České republice jsou na tuto problematiku protichůdné právní názory

a není tedy zcela jasné, zda nemovitostní spory řadit či neřadit do arbitrabilních sporů. Naproti tomu například Slovensko má nemovitostní spory výslovně vyloučeny z rozhodčího řízení.

Druhá sporná otázka se týká sporů z pracovněprávních vztahů. Tento problém se objevil díky novému zákoníku práce. Po detailním rozboru české právní úpravy jsem se přiklonila k názoru, že v současné době se spory z pracovněprávních sporů spíše vylučují z rozhodčího řízení.

Druhou kapitolu jsem věnovala rozboru jednotlivým stálým rozhodčím institucím a pokusila jsem se zaměřit na výhody, které jsou s mezinárodní obchodní arbitráží tak často spojovány. Jako hlavní výhoda je vždy a všude uváděna menší finanční nákladnost, než je tomu u řízení před obecnými soudy. Po srovnání jednotlivých světových rozhodčích institucí, jsem dospěla k názoru, že tato prosazovaná výhoda, není v některých případech tak jednoznačná. Například ceny rozhodčího řízení u rozhodčího soudu ICC se pohybují již od samého počátku v řádech tisíců a rozhodně nespádají mezi levnější alternativu k řízení před obecnými soudy. Ani u našeho rozhodčího soudu to není výrazně odlišné, zvláště pokud půjde o spor mezinárodního charakteru. V těchto případech se pak výhoda menších finančních nákladů velice rychle stírá.

Na druhou stranu u českých rozhodčích soudů mnohonásobně převládají spory vnitrostátní nad spory mezinárodními.

Pramenům mezinárodní obchodní arbitráže jsem se věnovala v kapitole třetí, kterou jsem zaměřila jak na zahraniční právní prameny tak i na neméně podstatné prameny vnitrostátního charakteru. Na konci kapitoly jsem rozpracovala téma Vzorového zákona UNCITRAL, který byl vzorem pro mnohé zahraniční úpravy rozhodčího řízení, a proto jsem se rozhodla toto téma zpracovat a zahrnout do kapitoly týkající se pramenů mezinárodní obchodní arbitráže.

Samotnému procesu rozhodčího řízení jsem věnovala dvě poslední kapitoly své diplomové práce. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na rozhodčí řízení a kapitoly pět a šest jsou věnovány výsledku rozhodčího řízení, a sice rozhodčímu nálezu.

V kapitole týkající se rozhodčího řízení jsem vymezila nejdůležitější druhy rozhodčího řízení jako je institucionální rozhodčí řízení a rozhodčí řízení ad hoc. Při zpracování části o institucionálním rozhodčím řízení jsem narazila na problematiku položení předběžné otázky rozhodčím soudem, která mě zaujala natolik, že jsem se jí rozhodla detailněji zpracovat. Po následné analýze judikatury Soudního dvora Evropské unie jsem zjistila, že položení předběžné otázky v rozhodčím řízení možné není. Domnívám se, že toto řešení není nejvhodnější protože upřením této možnosti rozhodčím soudům je jejich znevýhodnění oproti řízení před obecnými soudy, bez podstatného důvodu.

Kromě rozhodčího řízení jsem se v této kapitole zaměřila i na hlavní podmínku rozhodčího řízení, a to na úpravu rozhodčí smlouvy. Detailněji jsem se zabývala spornou otázkou týkající se separability rozhodčí doložky a dospěla jsem k závěru, že nabytím účinnosti nového občanského zákoníku, by sporná otázka týkající se separability rozhodčí doložky v případech odstoupení od smlouvy měla být vyřešena.

Poslední dvě kapitoly jsem věnovala rozhodčímu nálezu a jeho následnému uznání a výkonu v jiných státech. Překvapivým zjištěním pro mě byla otázka uznání a výkonu rozhodčího nálezu, který však byl již zrušen ve státě svého původu. Před zpracováním této otázky a nastudováním relevantních materiálů jsem se domnívala, že není možné uznání takového nálezu. Po detailním zaměření na poměrně dispozitivní úpravu v New Yorské úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů jsem svůj názor byla nucena změnit. Ačkoliv dle zahraniční judikatury některé státy skutečně uznávají a vykonávají tento typ nálezů, přikláním

se k názoru, že by tomu tak být nemělo, jelikož pak nastává nejednotnost a rozpor mezi jednotlivými státy.

Seznam použitých zkratk

EÚ – Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (Ženeva, 21.4.1961, č. 176/1964 Sb.)

MPSaP – Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

NS – Nejvyšší soud České republiky

NYÚ – Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 10.6.1958, č. 74/1959 Sb.)

NZMPS – Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, v platném znění

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

RS – Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Rozhodčí soud ICC – Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži

Rozhodčí soud VIAC – Mezinárodní rozhodčí soud při Spolkové hospodářské komoře ve Vídni (VIAC)

SD – Soudní dvůr EU

ÚS – Ústavní soud České republiky

VS – Vrchní soud České republiky

ZRŘ – Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Seznam literatury

Monografie:

1. BĚLOHLÁVEK, A. J., Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, komentář. 1. vyd., C.H. Beck, Praha, 2004
2. BĚLOHLÁVEK, A. J., Rozhodčí řízení v zemích Evropy, C.H. Beck, Praha, 2012
3. BORN, G. B., International Arbitration – Cases and Materials, Kluwer Law International, The Netherlands, 2011
4. BORN, G. B., International arbitration: Law and practice, Wolters Kluwer, The Netherlands, 2012
5. CHENG, Ch., Basic documents on international trade law, Wolters Kluwer, The Netherlands, 2012
6. KAUFMANN – KOHLER, G., STUCKI, B.: International Arbitration in Switzerland – A handbook for practitioners, Kluwer Law International, 2004
7. KLEIN, B., DOLEČEK, M.: Rozhodčí řízení, Praha: ASPI, 2007
8. KOCINA, J. POLÁČEK, B., a kol., Aktuální otázky rozhodčího řízení, Aleš Čeněk, Plzeň, 2011
9. KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kol., Právo mezinárodního obchodu, Aleš Čeněk, Plzeň, 2008
10. KUČERA, Z., Mezinárodní právo soukromé, 7. vydání, Aleš Čeněk, Plzeň, 2009
11. LEW, J. D. M., MISTELIS, L. A., KRÖLL, S. M., Comparative International Commercial Arbitration. The Hague, Kluwer International, 2003
12. MOSES, M. L., The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, Cambridge University Press, 2013
13. POUDRET, J. F., BESSON, S., Comparative law of international arbitration – Second edition, Sweet & Maxwell, London, 2007
14. REDFERN, A., Law and Practice of International Commercial Arbitration, Sweet & Maxwell, London, 2004
15. REDFERN, A., HUNTER M., Redfern and Hunter on International Arbitration – Student vision, Oxford University Press, 2009
16. ROZEHNALOVÁ, N., Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Wolters Kluwer, Praha, 2013
17. RŮŽIČKA, K., Mezinárodní obchodní arbitráž, PROSPEKTRUM, Praha, 1997
18. RŮŽIČKA, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Aleš Čeněk, Plzeň, 2005

Články:

1. BĚLOHLÁVEK, A. J., HORÁČEK, V.: Nová pravidla o rozhodčím řízení Mezinárodního rozhodčího soudu ICC. Obchodní právo. 2013, č. 1, s. 10-19
2. DOBIÁŠ, P., DOBIÁŠ, P.: Arbitrabilita sporů týkajících se nemovitostí podle platné právní úpravy ČR. Právník 8/2005
3. DOBIÁŠ, P.: Uznání výkon rozhodčích nálezů zrušených ve státě podle relevantní judikatury zahraničních obecných soudů, Právník. 2007, č. 3
4. ŘÍHOVÁ, K.: The alternative dispute settlements methods contained in DSU of the WTO, Dny práva, 2009, Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk Universtiy, 2009
5. TRÁVNÍČKOVÁ, S.: Zánik rozhodčí doložky v případě odstoupení od smlouvy hlavní v občanskoprávních vztazích, Dny práva – 2009 – Days of law: the Conference Proceedings, 1. edition, Brno: Masaryk University, 2009

Internetové zdroje:

1. Statistika sporů RS v letech 2000-2012 [online] [cit. 7.6.2013] dostupné z <http://www.soud.cz/ke-stazeni>
2. Řády Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky [online] [cit. 15.4.2013] dostupné z <http://www.soud.cz/rady>
3. LCIA Arbitration and ADR worldwide [online]. LCIA, 2013 [cit. 7.5.2013]. Dostupné z <http://www.lcia.org/Search/Default.aspx?q=costs&btnSearch=Go>.
4. Council of Europe, [online] [cit. 7.6.2013] dostupné z <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=056&CM=4&DF=&CL=ENG>.
5. New York arbitraton convention [online] [cit. 8.6.2013] dostupné z <http://www.newyorkconvention.org/contracting-states/list-of-contracting-states>.
6. Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z [http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index\\$45924.html?page=5&level=any&order=ascending&search=1&keyword=&domain=any&type=dvoustrann%C3%A1&party=Rumunsko](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index$45924.html?page=5&level=any&order=ascending&search=1&keyword=&domain=any&type=dvoustrann%C3%A1&party=Rumunsko)
7. Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z [http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index\\$45924.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index$45924.html)

8. TRÁVNÍČKOVÁ, S.: Zřizování stálých rozhodčích soudů v České republice [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/zrizovani-stalych-rozhodcich-soudu-v-ceske-republice-54315.html>.
9. Rekodifikace občanského zákoníku [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-mezinarodnim-pravu-soukromem/konkretni-zmeny.html>
10. Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí [online] [cit. 2.6.2013] dostupné z http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/osn/index.html
11. Rozhodčí řízení [online] [cit. 14.4.2013] dostupné z http://www.rozhodcisoud.cz/rz_c.html
12. UNCITRAL: Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards [online] [cit. 16.4.2013] dostupné z http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html
13. JENERÁL, J.: Výhody rozhodčího řízení [online] [cit. 14.4.2013] dostupné z <http://www.spotřebitelskyrozhodce.cz/vyhody-rozhodciho-rizeni/>
14. Kalkulačka soudních poplatků [online] [cit. 14.6.2013] dostupné z <http://aktualne.centrum.cz/finance/kalkulacky/soudni-poplatky.phtml>
15. Sazebník Rozhodčího soudu Hospodářské komory České republiky a Agrární komory České republiky [online] [cit. 14.4.2013] dostupné z <http://www.soud.cz/sazebniky>
16. FOJTÍK, L., Proč nemůžou rozhodci klást předběžné otázky k ESD, [online] [cit. 10.6.2013], dostupné z <http://www.elaw.cz/cs/mezinarodni-pravo-a-pravo-eu/208-proc-nemuzou-rozhodci-klast-predbezne-otazky-k-esd.html>
17. SEKANINA, J.: Mezinárodní právo – ochrana investic – arbitráž, [online] [cit. 14.6.2013] dostupné z <http://www.sekaninalegal.eu/useful-info-detail/56/co-je-investicni-arbitraz>
18. LISSE, L: Rozhodčí doložky arbitrážních center ve světle recentní judikatury [online] PRAVNIRADCE.IHNED.CZ 2010 [cit.13.04.2013]

Soudní rozhodnutí:

1. Rozhodnutí Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH v. Reederei Mond, C-102/81, ze dne 23. března 1982
2. Rozhodnutí G. Vaassen-Göbbels (a widow) v Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf ze dne 30. června 1966

3. Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR Rsp 213/02 publikované in Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR
4. Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR Rsp 61/98 publikované in Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR
5. Usnesení Vrchního soudu ze dne 28.5.2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008
6. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2009, sp. zn. 23 Cdo 5129/2007
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2007, sp. zn. 29 Odo 260/2005
8. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2001, sp. zn. 21 Cdo 1511/2000
9. Rozhodnutí ve věci DO Zdravilisce Radenska v. Kajo-Erzeugnisse, Essenzen GmbH. ze dne 20. listopadu 1993
10. Rozhodnutí ve věci Baker Marine Nig Ltd v. Chevron Nig Ltd ze dne 19. srpna. 1999

Právní předpisy a mezinárodní právní prameny:

1. Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, Ženeva, 21.4.1961, č. 176/1964 Sb.
2. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, New York, 10.6.1958, č. 74/1959 Sb.
3. Washingtonská úmluva o řešení sporů z investic, 14.10.1996, č. 420/1992 Sb.
4. Smlouva o fungování Evropské unie, 25.3.1957
5. New civil code of procedure, Decree No. 2011-48 of 13 January 2011 – Nový procesní řád, usnesení č. 2011 – 48 of 13
6. UNCITRAL Model law on International Commercial Arbitration, New York, 21 June 1985 with amendments as adopted in Vienna, 7 July 2006 – Vzorový zákon Mezinárodní obchodní arbitráže, New York, 21. červen 1985 se změnami přijatými ve Vídni, 7. července 2006
7. Marrakesh declaration of 15 April 1994 – Usnesení ze dne 15. dubna 1994 v Marakéši
8. Switzerland's Federal Code on Private International Law of 18. december 1987 - Švýcarský zákon o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. prosince 1987
9. Rozhodčí řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, část první účinný od 1. července 2012
10. ICC Rules of Arbitration, effective 1 January 2012 – Rozhodčí řád ICC ve znění účinném k 1. lednu 2012

11. Rules of arbitration and conciliation (Vienna rules), effective 1 July 2006 – Rozhodčí a smírčí řád (Viedeňská pravidla) ve znění účinném od 1. července 2006
12. Štatút Rozhodcovského súdu, platnosť 1 október 2002 – Statut Rozhodčího soudu, s účinností od 1. října 2002
13. Sazobník trov rozhodcovského konania – Sazebník nákladů rozhodčího řízení
14. LCIA Mediation rules, effective 1 July 2012 – Řád pro mediaci Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. července 2012
15. LCIA Arbitration rules, effective 1 January 1998 – Rozhodčí řád Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 1. ledna 1998
16. LCIA Schedule of arbitration costs, effective 30 March 2013 – Sazebník nákladů řízení Londýnského soudu pro mezinárodní arbitráž, s účinností od 30. března 2013
17. UNCITRAL Arbitration Rules (as revised in 2010) – Rozhodčí pravidla UNCITRAL (ve znění revidovaném v roce 2010).
18. Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006
19. Decree No. 2011-48 of 13 January 2011 for Code of Civil Procedure - Vyhláška č. 2011-48 ze dne 13. ledna 2011 k občanskému soudnímu řádu
20. Zákon č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovskom konaní, ve znění pozdějších předpisů
21. Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
22. Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
23. Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
24. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
25. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
26. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
27. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
28. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů
29. Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

International commercial arbitration

Abstract

The purpose of my thesis is to analyse one of the most used type of extrajudicial procedures, the International commercial arbitration. The reason for my research is the progress and elevation of use of the arbitration and not only on international field.

The thesis is composed of six chapters, each of them dealing with different aspects of Arbitration. Chapter One is introductory and defines basic terminology used in the thesis. The chapter is subdivided into two parts. Part One describes international arbitration and domestic arbitration and explains differences between them. Part Two deals with the question of arbitrability in Czech Republic and in different countries.

Chapter Two is subdivided into five parts and provides an outline of permanent court of arbitration. Part One illustrates the approach to Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the Czech Republic and Agricultural Chamber of the Czech Republic. Part Two looks at Court attached to International Chamber of Commerce in Paris. Part Three describes International court attached to Vienna International Arbitration Centre. Part Four looks at Slovak arbitration court in Bratislava and the last part deals with the oldest arbitration court, The London Court of International Arbitration.

Chapter Three examines relevant Czech and Foreign sources of arbitration. The chapter consists of four parts. Part One mentions permanent courts of arbitration and mostly focuses on UNCITRAL arbitration rules, Part Two investigates the most important multilateral and bilateral international conventions. Part Three addresses the issue of Czech legislation and the last part describes Model Law created by UNCITRAL.

Chapter Four concentrates on the process of arbitration. The chapter consists of three parts. Part One illustrates advantages and disadvantages of arbitration. Part Two explains species of arbitration as institutional arbitration and ad hoc arbitration. Part Three addresses the issue of arbitration agreement and different types of arbitration agreement.

The question of award is drawn in Chapter Five. The chapter is subdivided into two parts. Part One focuses on concept and requirements of the award. Part Two explains possibilities of annulment of an award by court and stoppage of mandated enforcement.

The last chapter consists of one part and deals with the recognition and enforcement of foreign arbitral awards.

Resumé

Účel mé diplomové práce je analýza jednoho z nejvyužívanějších typů mimosoudního řízení, Mezinárodní obchodní arbitráže. Důvod pro můj výzkum je vývoj a zvyšující se užití rozhodčího řízení nejenom pouze na poli mezinárodním.

Diplomová práce je složena ze šesti kapitol, každá z nich se zabývá rozdílným aspektem rozhodčího řízení. První kapitola je kapitolou úvodní a definuje základní terminologii užívanou v diplomové práci. Kapitola je rozdělena do dvou částí. Část První popisuje mezinárodní a vnitrostátní rozhodčí řízení a vysvětluje rozdíly mezi nimi. Druhá část porovnává otázku arbitrability v České republice a v jiných dalších státech.

Kapitola Druhá je rozdělena do pěti částí a poskytuje přehled o stálých rozhodčích soudech. Část První se zabývá Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Druhá část poukazuje na Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži. Část třetí popisuje Mezinárodní rozhodčí soud při Spolkové hospodářské komoře ve Vídni. Část Čtvrtá se soustředí na Slovenský rozhodčí soud v Bratislavě a poslední část se zabývá nejstarším rozhodčím soudem, Londýnským soudem pro mezinárodní arbitráž.

Kapitola Třetí zkoumá příslušné České a zahraniční prameny rozhodčího řízení. Kapitola se skládá ze čtyř částí. Část První zmiňuje stálé rozhodčí soudy a soustředí se převážně na Rozhodčí pravidla UNCITRAL, Část Druhá zkoumá nejdůležitější mnohostranné a vícestranné mezinárodní úmluvy zabývající se rozhodčím řízením. Třetí část je věnována České legislativě a poslední část popisuje Vzorový zákon vytvořený UNCITRALEM.

Čtvrtá kapitola je koncentrována na rozhodčí řízení. Kapitola je složena ze tří částí. První část ukazuje výhody a nevýhody rozhodčího řízení. Část Druhá vysvětluje druhy rozhodčího řízení jako institucionální rozhodčí řízení a rozhodčí řízení ad hoc. Třetí část se věnuje otázce rozhodčí smlouvy a rozdílným typům rozhodčí smlouvy.

Otázka rozhodčího nálezu je upravena v Kapitole Páté a je rozdělena do dvou částí. První část se zaměřuje na pojem a náležitosti rozhodčího nálezu. Druhá část ukazuje možnosti zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.

Poslední kapitola se skládá pouze z jedné části a zabývá se problematikou uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

Key words: commercial – international – arbitration - courts
Klíčová slova: obchodní – mezinárodní – rozhodčí řízení - soudy